

ĐƯỜNG GIẢI THOÁT

- Đạo Phật giáo là nơi cứu khổ,
Độ chúng sanh không bỏ một ai;
Lòng thương yêu khắp Nhơn loài,
Không hề muốn thấy một ai khổ trần.
Đường chơn chánh trên hơn tất cả,
Nẻo nhiệm màu chẳng có chi bì;
Muốn người rõ tánh từ bi,
8. Cho nên Phật bảo con đi khuyên đời.
Đêm thanh vắng dùng lời nhiệm nhặc,
Khách thường trần bất đắc chơn ngôn;
Riêng con tâm đạo thường tôn,
Với người cũng rán gọi hồn nhớ tu.
Kỳ qui nhứt để đâu kiếm được,
Khuyên trẻ nên trau chuốt tinh thần;
Chừng nào định quốc an dân,
16. Người thương người thể thương thân mới rồi.
Con ơi! Nếu còn người vong bản,
Riêng lợi danh riêng sống cá nhân;
Vẫn còn có cuộc tranh phân,
Ấy là vốn tánh phàm trần xưa nay.
Kim cổ đã bao ngày luân chuyển,
Do tâm trần suy biến gây ra;
Lần này cũng chẳng còn xa,
24. Lập công ớ trẻ kéo mà huôt đi;
Cuộc xảy đến cực kỳ khốc liệt,
Chúng sanh cần chường phước cho cao.
Con ơi! Nếu chẳng ba đào,
Thuyền từ đâu nhọc công vào biển mê.
Chớ rời khách hãy kề bên khách,
Rước Nhơn gian Nam Bắc kéo chìm;

- Dù sao cũng chớ ngồi im,
32. Nếu còn có kẻ đắm chìm sông mê.
 Không riêng để mình kẻ Sen báu,
 Muốn cho ai cũng đáo Tây Phương;
 Lánh đi cuộc tạm trần dương,
Cùng nhau hiệp lực mở đường dài lâu.
 Nơi cõi tạm thiên sâu vạn khổ,
 Người tự làm nào có ai gây;
 Muôn điều bởi một chữ say,
40. Khiến cho sanh chúng đọa đày chung thân.
 Con ơi! Chốn hồng trần mù mịt,
 Bị lợi danh phủ bít chơn linh;
 Khiến cho hầu hết chúng sinh,
Quên tìm kiếm lối cứu mình khỏi mê.
 Tự mê đã chưa hề tỉnh giác,
 Còn làm khôn dẫn dắt người mê;
 Đường mê thêm nổi dọc dề,
48. Gây thành cái thứ bệnh mê lưu truyền.
 Kẻ đã thức nhớ khuyên người tỉnh,
 Thấp đuốc lên cho cảnh sáng ra;
 Ở trong tim não người ta,
Nhiệm màu có đủ rán mà phát minh.
 Chớ để đến thúi sinh mất xác,
 Lỗi công sanh phí mất một đời;
 Một khi để kiếp qua rồi,
56. Muốn tìm trở lại làm người khó thay.
 Làm người được là may muôn thuở,
 Cũng là do xưa có nghiệp lành;
 Bây giờ nếu biết tu hành,
Tất là sẽ được trở thành Phật Tiên.
 Con ơi ! Hãy nhớ khuyên sanh chúng,
 Phật Thích Ca xưa cũng là người;

- Quyết tâm lánh bỏ tệ đời,
64. Đem thân sanh tử đổi nơi Niết Bàn.
 Dứt bỏ cả ngai vàng điện ngọc,
 Hy sinh luôn vợ đẹp con cung;
 Một lòng hành đạo xả thân,
Việc chi cũng bỏ chỉ cần từ bi.
 Thương sanh chúng việc chi chẳng quản,
 Tìm đạo mâu tánh mạng xem thường;
 Nhờ lòng đầy đủ nghị cương,
72. Thích Ca đắc đạo danh dương khắp trần.
 Tu một thuở cứu thân vĩnh kiếp,
 Độ được mình còn vớt mẹ cha;
 Thuyền to một chiếc sắm ra.
Tất nhiên chớ hết cả nhà xuống đi.
 Dấu Phật Tổ đã ghi rõ lăm,
 Chơn chúng sanh cần bám đi theo;
 Muốn tu đừng có sợ nghèo,
80. Muốn thành Phật chớ nên đeo lòng tà.
 Muôn việc đã nhiệm qua khó bỏ,
 Cố bỏ đi dù có mất công;
 Ban sơ khó tịnh được lòng,
 Nhưng đừng thối chí cuối cùng sẽ nên.
 Học đạo lớn phải bền chí cả,
 Muốn quả cao cần có công dày;
 Thích Ca chứng quả Như Lai,
88. Cũng nhờ chí cả công dày mà nên.
 Phật thành được chúng sanh thành được,
 Thánh với phàm chỉ một bản lai;
 Khác nhau kẻ tỉnh người say,
Chớ ai thì cũng như ai đủ hình.
 Tội chính bởi tại mình gây tội,
 Mê cũng do mình gọi hết mê;

- Phật đi Phật biết đường về,
96. Minh đi mình lạc, ngu mê tại mình.
 Kẻ bị cảnh sanh tình phạm tục,
 Người cố tâm gây cuộc hồng trần;
 Càng mê càng bước xa dần,
Càng gây nghiệp chướng càng đàn độn lung.
 Biết ác mộng phải bừng tỉnh dậy,
 Thấy lầm đường thì chạy mau ra;
 Nếu tâm còn chút dãn dãn,
104. Mộng sâu thêm nặng, lầm xa càng nhiều.
 Tu phải tỉnh là điều trước hết,
 Học phải hành là việc đầu tiên;
 Ham chơi nên mới thành ghiền,
Tự lòng trời buộc, tự nguyên gỡ ra.
 Lẽ siêu đọa Phật đà chỉ dạy,
 Nghiệp dữ lành người phải tự lo;
 Tự mình ăn mới được no,
112. Bắt người khác thế ăn cho thì lầm.
 Thiếu hạnh phải tự làm lấy hạnh,
 Chưa biết tu tự tánh lo tu;
 Chuyển thân từ sáu hóa cù,
Minh tu không được ai tu cho mình.
 Người với con đồng sinh cõi tạm,
 Con với người đã nặng nhơn duyên;
 Con thiêng rán độ người thiêng,
120. Bỏ người đi xuống mình lên sao đành.
 Học Phật phải rộng tình tế độ,
 Nói pháp cần phá bỏ chấp tâm;
 Phật riêng tế độ Phật làm,
Pháp còn có sự chấp tâm pháp tà.
 Mẹ nuôi con xót xa chẳng nệ,
 Phật độ người đâu kể công lao;

- Hai tâm hồn rất giống nhau,
128. Mẹ giàu tình cảm, Phật giàu từ bi.
Tình yêu con đem đi yêu chúng,
Tánh lo tư để dụng lo công;
Tất nhiên cùng Phật một lòng,
Tội không thể có mê không thể còn.
Mẹ ăn chi cho con ăn nấy,
Phật thành mong vạn loại đều thành;
Lòng nguyện độ tử độ sanh,
136. Tình đời đâu sánh kịp tình từ bi.
Mẹ yêu con quản chi để chữa,
Phật thương người đâu sá tử sanh;
Niết-Bàn là chốn an lành,
Lâm phạm độ chúng không đành ngồi yên.
Người tướng Phật muôn thiên có một,
Phật nhớ người giờ phút không quên;
Khi nghe có tiếng khóc rên,
144. Thì lòng Phật tựa như tên bắn vào.
Thời mặt pháp tà cao hơn chánh,
Buổi hạ nguon ít Thánh nhiều phạm;
Cho nên nạn ách bao hàm,
Mắt từ bi thấy, đâu cam ngồi nhìn.
Cây sức mạnh chúng sanh gây họa,
Ý tài cao thiên hạ khởi binh;
Giết người, người giết lại mình,
152. Càng xem càng bắt động tình từ bi.
Quá thông thái người khi Trời Phật,
Lắm văn minh chúng miệt huyền cơ;
Khi Trời, Trời phạt bất ngờ,
Miệt huyền cơ, bị huyền cơ trị trừng.
Triệu ức năm qua từng thế đó,
Chẳng phải là mới có đây đâu;

- Tiêu tan trên mặt địa cầu,
160. Muôn lần rồi chớ phải đâu một lần.
Núi nổ khắp xa gần đều cháy,
Nước tràn đầy khôn dại cũng trôi;
Tranh đời mỗi một lần trôi,
Cỏ cây đều sạch, thú người đều tiêu.
Cầm ngọn đuốc mà thiêu ổ kiến,
Lấy đá to mà liệng trúng gà;
Chúng sanh thử tưởng tượng ra,
168. Kiến kia sống chết, trứng gà nát không?
Kỳ đại hạn cũng đồng cảnh ấy,
Khi tẩy trần trông thấy hải kinh;
Thây bèo xác bọt linh đình,
Điều tha quạ xé chúng sinh tử nần.
Trời héo mặt gà vàng cũng vắng,
Đất châu mày thỏ trắng bật tin;
Nhìn vào đại nạn chúng sinh,
176. Quỷ thần còn phải thất kinh vía hồn.
Thật ra việc sanh tồn kỳ chót,
Tài không hơn nơi đức ở con;
Đức tuy không thấy mà còn,
Tài coi rần rộ mà mòn như cưa.
Cọp với beo tranh đua oai dũng,
Bại nát mình thắng cũng trần thân;
Người tám lượng kẻ nửa cân,
184. Chung qui ai cũng rã thân tiêu hồn.
Kẻ tự cho rằng khôn mà dại,
Người bị coi là dại lại khôn;
Tài tiêu còn đức thì tồn,
Đó là chung kết của môn đấu trần.
Cuộc thắng bại phải cân nhắc kỹ,
Nẻo tồn vong cần nghĩ suy rành;

- Phải mau bỏ dữ về lành,
192. Dù không tôn giáo cũng hành thiện lương.
Lành chẳng khác buồm trương thuận gió,
Dữ như là châu nhỏ chống xe;
Tu hành việc cả rán nghe,
Đời này hung dữ chỉ là giết thân.
Con ơi! Mặc người xung tài sức,
Phần con nên chủ đức là hơn;
Đức sau trước cũng vì nhơn,
200. Tài thường trước đức sau thân là nhiều.
Tài không đức chỉ chiêu khổ họa,
Đức không tài chỉ gá tai ương;
Tài thêm có đức đồng tương,
Khác nào rồng được mây vương lấy mình.
Có tôn-giáo phải gìn chánh đạo,
Không thần quyền cũng tạo hiệu trung;
Ở ăn đạo nghĩa bất tùng,
208. Khác nào cá nọ mà chun vào lờ.
Mỗi việc ác mỗi tờ giấy nợ,
Thân nay chưa thì đợi thân sau;
Vay bao thì trả cũng bao,
Xưa nay nhân quả luật nào nể ai.
Thời mạt pháp trả vay rất chóng,
Kỳ hạ nguơn chết sống lẹ thay;
Đời xưa trả báo thì chầy,
216. Đời nay trả báo một giây nhãn tiền.
Tiên quá bước hườn nguyên trần tục,
Thánh lộn đường giây phút phạm phu;
Tu hay là chẳng có tu,
Bề ngoài không kể chi thu tâm hồn.
Tâm giác được phạm nhơn hóa thánh,
Tánh mê còn Tiên dính hồng trần;

- Thăng trầm tự xử lấy thân,
224. Lấy câu nhân quả định phân khởi lằm.
Tự xét mình khởi tâm thiện ác,
Tự xét mình tạo tác hung hiền;
Khởi cần hỏi ý Thần Tiên,
Tự mình cũng biết nghiệp duyên thế nào.
Ăn chanh muốn ngọt ngào không được,
Làm dữ mong có phước khó thay;
Một cùng với một là hai,
232. Trồng chi hưởng nấy xưa nay không lằm.
Con thương chúng khóc thâm đòi bữa,
Phật nhìn đời bắt ứa lòng vàng;
Mười người hết chín người gian,
Ngoài đời đã chán còn loan trong chùa.
Đạo đức chỉ là khoa ngoài miệng,
Tu hành không một chuyện trong lòng;
Kệ kinh học nói cho thông,
240. Khác nào con kết nháy ông chủ nhà.
Nói thông thái kể ra sao hết,
Làm trái ngang chẳng việc nào xong;
Đáng thương cho kẻ tốt lòng,
Bị người lừa gạt mà không biết gì.
Đến như Phật từ bi vô hạn,
Cũng bị người giả dạng tăng ni;
Làm cho sanh chúng ngờ nghi,
248. Cửa thiền vắng bóng, đạo nghì lảng tâm.
Con ơi! Đạo thậm thâm vi diệu,
Chúng luống công khuấy nhiễu không tan;
Chỉ thương cho khách trần gian,
Bị lòng ngờ vực chận đàng từ bi.
Long Hoa vốn kỳ thi công đức,
Hạ ngươn là chính lúc chọn lừa;

- Lành thì làm, dữ nên chừa,
256. Thiện tồn ác thất thiên cơ định rồi.
Núi cao vút bỗng trôi thành biển,
Biển sâu hòm lại biển non cao;
Ruộng khô tức khắc sông hào,
Sông hào nháy mắt biến vào rừng sâu.
Cuộc thay đổi lời đâu nói cạn,
Cơ nhiệm mầu biết dặn sao cùng;
Tử bi với kẻ hiểu trung,
264. An tâm nhờ Phật hộ từng ngày đêm.
Dữ rán bỏ chớ thêm việc dữ,
Lành nên làm thêm sự hiền lành;
Tồn sanh sẽ được trường sanh,
Thượng ngươn trở lại thái bình an vui.
Con ơi ! Khi thấm mùi đạo hạnh,
Như rồng kia thêm cánh nhẹ bay;
Đời thay mình chẳng hề thay,
272. Cùng chơn Bồ Tát, Như Lai đồng thiên.
Mau thành bởi lành duyên kiếp trước,
Sớm nên do chướng phước hiện nay;
Cố công lượm lật một ngày,
Được nhiều hơn kẻ bỏ hoài suốt năm.
Trước không biết sau tầm sẽ rõ,
Xưa chẳng tu nay ngộ thì thành;
Dữ xưa nhưng hiện nay lành,
280. Lành còn chớ dữ tan tành còn chi.
Xưa lành nhưng nay thì làm dữ,
Dữ còn ra lành sự đâu còn;
Khác nào nhà mới sơn son,
Châm dầu đốt rụi chỉ còn đồng than.
Lành rán làm lành toàn chung thì,
Dữ chớ theo dữ chí cùng đường;

- Dữ lành vốn ở tâm vương,
288. Chủ tâm chớ để vào đường ngục môn.
 Hồn chủ xác là tồn tại mãi,
 Xác chủ hồn là hoại diệt luôn;
 Chịu theo sở dục nông cuồng,
 Chỉ mau hủy kiếp vô-thường ích chi.
 Lấy thân trí chỉ huy thể xác,
 Thể xác không dẫn dắt đường tà;
 Học theo gương Phật Thích Ca,
296. Lấy thân trí đạo thẳng qua dục trần.
 Đời tàn lại nhằm cơn hoại diệt,
 Kiếp tạm còn gặp dịp sảy sàng;
 Mười phần hết chín phần tan,
 Một phần còn lại toàn vàng với châu.
 Không cánh mà bay đâu cũng tới,
 Ngồi một nơi thế giới xem cùng;
 Giả chơn lăm sự lạ lùng,
304. Phật ma khó biết rối tung lòng người.
 Quá vật chất bị đời ám ảnh,
 Yếu tinh thần bị cảnh cuốn lôi;
 Chung quy chẳng việc nào rồi,
 Chỉ làm đau khổ cho đời nhiều hơn.
 Rán mở trí để cân giả thiệt,
 Nhớ bình tâm xét việc chánh tà;
 Đời nhiều khôn khéo qui ma,
312. Đụng đâu tin đó thì là lầm to.
 Học khôn qui thường lo việc qui,
 Dựa tánh phàm chỉ nghĩ thân phàm;
 Bảo thân phàm đủ cách làm,
 Làm theo khôn qui thân phàm mau tiêu.
 Được giải thoát là điều trên hết,
 Còn luân hồi phải chết chóc luôn;

- Luống công bọt nước đóng khuôn,
320. Giả thân kết cuộc cũng hờn giả thân.
Phải tỏ ngộ đường trần mới dứt,
Được hết mê bên tục mới rời;
Mê là gốc khổ con ơi!
Còn mê thiên hạ chưa thời nào vui.
Bởi mê mới làm tôi thị dục,
Nếu ngộ đâu từng phục lòng tà;
Dục tà đều hại người ta,
328. Dục là thống khổ tà là trầm luân.
Dục thường vì xác thân khởi xương,
Tà thường vì vọng tưởng gây ra;
Cả hai đều thứ mắt lòa,
Lợi gần thì thấy, hại xa không tường.
Gân đứt thở trên giường chưa biết,
Bảo vợ con nói tiếp đường lằm;
Vì tình mà thọ cảm tâm,
336. Vợ con rồi cũng lụi lằm theo luôn.
Nghệp cha mới vừa buông con bắt,
Hết cháu rồi lại chặt nối truyền;
Cứ như thế đó lưu liên,
Gây nên một khối thảm duyên nhiều đời.
Cha mẹ chết con rơi nước mắt,
Con chết thì cháu chắt khóc ròng;
Vợ thì chan chứa vì chồng,
344. Chồng thì vì vợ đôi giòng lệ rơi.
Nước mắt ấy từ đời vô thi,
Bón biển to đem ví không bằng;
Sanh ly tử biệt vô ngần,
Giây oan đáng sợ nợ trần đáng ghê.
Vạn sự bởi ma mê dẫn lối,
Trăm việc do qui tối cầm đầu;

- Giác xong mê nọ còn đâu,
352. Ngộ rồi tôi ấy bị thâm mất liền.
Trong tâm khởi dữ hiền phải biết,
Lấy trí phân hư thiệt cho rành;
Nêu điều tà niệm còn sanh,
Tự mình trừng trị tảo thanh lòng mình.
Hành đạo phải tự tin đầy đủ,
Tham thiên cần tự chủ hoàn toàn;
Vọng trần vừa mới thoáng ngang,
360. Chận ngay chớ để lan tràn trong tâm.
Chừng nào cảnh hết làm tâm loạn,
Khi ấy tâm đã đoạn cảnh trần;
Chánh tà đều được minh phân,
Nhưng đừng để tánh ngã nhân chen vào.
Tâm cảnh chẳng còn màu hỗn độn,
Tà chánh không xáo trộn trong lòng;
Nhu là vật với hư không,
368. Tự nhiên ánh sáng đại đồng bùng ra.
Con ơi! Phật Thích Ca đặc đạo,
Bị ma vương khảo đảo lăm lăm;
Nếu tâm còn chút vọng trần,
Tất không đạt được quả phần Như Lai.
Ngồi niệm Phật thì ai cũng niệm,
Nhứt tâm không xao xuyên ít người;
Tâm như chong chóng giữa trời,
376. Phật thì một niệm còn mười niệm ma.
Các việc xấu nhớ ra trước nhứt,
Kế tay chân buồn bực mỗi mê;
Rồi ma buồn ngủ chạy về,
Phật quên niệm đến, khói mê phủ vào.
Không cần hỏi ông nào cũng biết,
Niệm thế bao giờ Phật chứng cho;

- Khác nào nôi gạo mới vo,
384. Bắc lên nhắc xuống bao giờ chín cơm.
Mục đích việc sớm hôm niệm Phật,
Là để cho chấm dứt niệm tà;
Chỉ còn một niệm Di Đà,
Để nhờ Phật rước sang qua Liên Đài.
Có thật cảm Phật Ngài mới ứng,
Niệm lơ là phật chúng vào đâu;
Ví người đã rớt sông sâu,
392. Không cần kêu cứu ai hầu cứu cho.
Niệm Phật chẳng béo no chi Phật,
Phật cũng không mong nhắc đến tên;
Chúng sanh muốn Phật vớt lên,
Cho nên mới tưởng niệm tên Phật Ngài.
Phật nguyện độ muôn loài thoát khổ,
Nên khi nghe ai có lời xin;
Phật thêm động tấm bi tình,
400. Như là mẹ thấy con mình lâm tai.
Phật nhưt định không sai lời nguyện.
Nhưng chúng sanh phải niệm chí thành;
Chỉ là một niệm trọn lành,
Cũng là được Phật thân hành đến nơi;
Hoặc chẳng niệm một lời chi cả,
Nhưng thường hay có dạ từ bi.
Trần ai chẳng nhiễm vật gì,
408. Cũng là được Phật hộ trì ngày đêm;
Người tự độ cầu thêm Phật độ,
Như nước xuôi lại gió thuận chiều.
Đường về chóng biết bao nhiêu,
Được hai sức độ mau siêu phạm trần.
Tuy có được tinh thần bác ái,
Cũng nhớ nên tưởng vái Di-Đà;

- Kỳ này có Phật ấy qua,
416. Rước về Cực Lạc ngôi tòa Kim Liên.
Cõi ấy chẳng nào phiền đau khổ,
Tuổi sống lâu vô số vô biên;
Muốn chi thì được có liền,
Thân người nào cũng bằng sen hóa thành.
Cõi ấy vốn trọn lành trọn tốt,
Cõi ấy không ai chết ai già;
Thường ngày có đức Di Đà,
424. Dùng thần thông hóa hiện ra muôn hình.
Người nào cũng quanh mình đều sáng,
Ai cũng đều viên mãn thần thông;
Đường xa muôn dặm Tây Đông,
Nhưng đi chỉ mất độ trong phút giờ.
Người cõi ấy thường trưa mỗi bữa,
Đi cúng dường Phật ở khắp nơi;
Đi về trong buổi ngộ thời,
432. Người nào cũng muốn thính lời Như Lai.
Nên ai cũng đồng giai Bồ tát,
Không người nào sa lạc phạm phu;
Hạ ngươn kẻ phát tâm tu,
Cầu về Cực Lạc là đầu nhập môn.
Cõi ấy vốn người nhân thiện cả,
Ai muốn sang phải dạ lương hiền;
Cõi sen người phải như sen,
440. Gân bùn mà chẳng ố hoen mùi bùn.
Cõi lành kẻ dữ hung khó bước,
Phật từ bi chẳng rước bất lương;
Muốn về Cực Lạc Tây phương,
Các điều hung dữ chớ vương điều nào.
Lá già thì trước sau cũng đổ,
Để lá non thay nở trên cành;

- Hết đời trước kể đời thanh,
448. Luật đào thải ấy đã dành từ lâu.
Thuở xưa quả địa cầu rất tốt,
Đất bằng vàng thảo mộc bằng châu;
Người nào cũng rất sống lâu,
An vui chớ chẳng khổ sầu điều chi.
Người nào cũng dung nghi tốt đẹp,
Ai cũng đều hiền đức thông minh;
Nhỏ lần cho đến hiện tình,
456. Lòng người hóa xấu, địa hình hóa dơ.
Đến lúc phải ban sơ lập lại,
Khó tránh ngày có đại biến di;
Chính là cũng một cuộc thi,
Ai rơi ai đậu trong kỳ này đây.
Đức Tiếp Dẫn kỳ này cũng tới,
Rước hiền hơn thế giới Ta Bà;
Dem về Cực Lạc Di Đà,
464. Dứt đường sanh tử lánh xa hồng trần.
Bá tánh nhớ tu thân lập hạnh,
Nữ nam cần cải chánh trừ tà;
Lọc lừa trần ấy nổi ra,
Có thần che chở cho qua tai nạn.
Thiếu đạo đức sắt gang cũng chảy,
Thật hiền lành bới cạy không trôi;
Luật kia đã định sẵn rồi,
472. Lành thời tồn tại, dữ thời tiêu tan.
Ngòi pháo đốt tất vang tiếng nổ,
Họa gây ra thì khổ hại thân;
Cũng nên xét kỹ xa gần,
Cho hồn khỏi đọa, cho thân khỏi đày.
Hồn bị đọa khó khai ngộ được,
Thân bị đày khó vượt lao lung;

- Dẫn nhau đi tới đường cùng,
480. Thân trong thêm tội, hồn trong thêm mê.
Thê thảm rồi kể thê thảm tới,
Ma cũ đi ma mới hiện vào;
Lúc nào biển cũng sóng xao,
Chúng sanh chẳng có lúc nào đứng yên.
Phân lớn bị bạc tiền mờ trí,
Ít ai mà chủ trị được tâm;
Nghèo thì bị bạc làm cầm,
488. Giàu thì bị của giam cầm chung thân.
Xưa nay chôn hồng trần như thế,
Hơn thua nhau chỉ kể đồng tiền;
Dòng đời xuôi ngược đảo điên,
Đều do cái thứ bạc tiền mà ra.
Thứ tiền bạc người ta tạo nó,
Rồi người ta lại khổ vì tiền;
Không tiền nói phải cũng điên,
496. Có tiền nói quấy cũng thiên người ừ!
Trâu bò thì bị người xỏ mũi,
Người bị tiền bạc cỡi trên lưng;
Trâu bò chỉ khổ xác thân,
Người thì xác thịt tinh thần khổ luôn.
Khổ đến chết chưa buông được nó,
Mà nhiều người lấy đó làm vinh;
Tiền xem trọng, nghĩa xem khinh,
504. Ngày nay thế giới chỉ tin đồng tiền.
Tiền là bạc không yên một chỗ,
Nay tay này mai ở tay kia;
Người thường vì nó rẽ chia,
Gây ra đổ máu đầm đìa khắp nơi.
Chủ được nó là đời hạnh phúc,
Nó chủ mình là mất tự do;

- Làm ra để giúp để cho,
512. Chớ gom góp để bo bo giữ đời.
 Dem giúp đỡ cho người chẳng mất,
 Cứ bo bo giữ cất không còn;
 Vật mòn biết dụng không mòn,
 Tiền dùng nên bạc nên tròn nghĩa ân.
 Ham tiền bị hư thân lắm kẻ,
 Mên bạc nhiều người nhẹ giá danh;
 Gái thì bán mất tiết trinh,
520. Trai thì trộm cắp hoặc sanh gian hùng.
 Thân cho mấy khi lòng mên bạc,
 Tình thân kia cũng nát như tương;
 Tự mình bóp chết tình thương,
 Mà không sáng mắt bởi vương bạc tiền.
 Tiền dùng đúng tiền hiền như Phật,
 Bạc xài lầm bạc ác hơn ma;
 Phật ma cũng tại người ta,
528. Chớ tiền bạc nó vốn là vô tri.
 Nhiều tiền kiếp Mâu Ni giàu có,
 Bạc tiền đâu làm khổ được Ông;
 Mà là nhờ có tiền đồng,
 Giúp Ông bố thí khắp trong dân làng.
 Đó là một trong ngàn công đức,
 Phật Thích Ca chứa chất từ xưa;
 Dùng tiền như hạn cho mưa,
536. Biền non đo cũng chẳng vừa đại ân.
 Phật xưa cũng xác trần cõi tạm,
 Ngài cũng tình cũng cảm như ai;
 Thế mà ngài chứng Như Lai,
 Nhờ lòng bố thí nhờ hay nhân từ.
 Phật làm thế nay người cũng thế,
 Tất nhiên là ngồi kế Phật Ngài;

- Nhớ câu trọng nghĩa hơn tài,
544. Tiền tài chớ để nó sai khiến mình.
Ai có của bị khinh cũng mặc,
Đừng vì tiền gay gắt với ai;
Có ra thì đỡ xây xài,
Không thì nhịn chịu chớ cay đắng lòng.
Nghèo nhớ giữ lòng trong dạ sạch,
Giàu đừng quên bổ đức thi ân;
Có dư chớ hưởng riêng thân,
552. Nên cho kẻ khác lây phần ấm no.
Được như vậy được kho công đức,
Sống đời đâu khổ cực vì đời;
Trong tâm thường được thanh thoi,
Tuy trong cõi tục mà đời Thần Tiên.
Tiên với tục dính liền mặt trái,
Để vậy phạm lộn lại là Tiên;
Cũng thời sử dụng đồng tiền,
560. Người lo quần chúng kẻ riêng lo mình.
Lo quần chúng là tình Tiên Phật,
Lo riêng mình là chất phạm nhân;
Tình Tiên Phật hết trăm luân,
Chất phạm nhân tất còn thân luân hồi.
Phật phạm có thể thôi đâu khó,
Làm hay không việc đó tại người;
Người đâu bóng đó không rời,
568. Ngoái đầu ngó lại mặt trời thấy ngay.
Xưa ma đó bỗng nay Phật đó,
Cây với thuyền nào có xa nhau.
Khéo tay moi móc ghép vào,
Thì cây nên được thuyền tầu khó chi.
Chúng sanh chớ bỏ đi tự lực,
Mọi người nên lấy sức của mình;

- Phàm tình đổi lại Thánh tình,
576. Tự mình sửa lấy lòng mình hơn ai.
Chớ ỷ lại kẻ ngoài cứu vớt,
Phải tự mình tìm cách thoát ly;
Thật tâm tự độ mình đi,
Tự nhiên có Phật hộ trì khỏi lo.
Không tự độ muốn cho Phật độ,
Khác nào như đất bỏ không trồng;
Ví dù mưa xuống ngập đồng,
584. Trái bông cũng chớ có hòng sanh ra.
Biết tự trị tất là tự độ,
Làm lành còn dữ bỏ không làm;
Dù cho lòng rất muốn ham,
Nếu là việc quấy cũng cam nhịn chừa.
Muốn thì cứ làm bừa không xét,
Trong mười điều hồng bát chín điều;
Muốn điều lành chẳng bấy nhiêu,
592. Muốn điều hung dữ lại nhiều gấp mười.
Cho nên mỗi một lời muốn nói,
Hoặc trước khi muốn khởi việc làm;
Phải cân hỏi lại lương tâm,
Xét coi việc có lỗi lầm hay không.
Gặp việc khó thấy lòng bối rối,
Riêng mình không hiểu nổi giả chơn;
Nên tìm hỏi bậc hiền nhơn,
600. Chớ nên nhắm mắt đưa chơn đi càn.
Lỗi với người khó toan chuộc tội,
Lỗi với mình sửa cải dễ đâu;
Lỗi thân thân chịu dãi dầu,
Lỗi lòng lòng chịu âu sầu mê man.
Thân lao khổ bất an lòng dạ,
Lòng âu sầu thân thể mòn hao;

- Không âu sầu chẳng khổ lao,
608. Lòng đừng để một phút nào rời thân.
Phải tu luyện tinh thần sáng suốt,
Cần dưỡng nuôi hạnh đức đủ đầy;
Cây cong uốn mãi cũng ngay,
Người hư mấy cố sửa hoài cũng nên.
Học hỏi vốn là nền trí thức,
Sách kinh là cái nút tâm linh;
Cần học hỏi, đọc sách kinh,
616. Giúp cho sức hiểu của mình rộng ra.
Lành kém trí như nhà thiếu cửa,
Hiền mà ngu như ngựa cái mù;
Hiền minh chớ để hiền ngu,
Lành thì lành trí chớ tu suông lành.
Tu có hành giá danh châu báu,
Tu không hành tiếng nhạo đá chai;
Tu hành cần được cả hai,
624. Trong hai thiếu một chẳng xài vào đâu.
Chớ học nói ít câu Hán tự,
Tự cho mình hay chữ là lầm;
Chữ đâu nghĩa đó cho thâm,
Chữ không hiểu nghĩa như cầm khác nào.
Đức không tài như dầu thiếu lửa,
Tài thiếu đức như ngựa không cương;
Đức tài có đủ hai phương,
632. Lửa dầu gồm đủ, ngựa cương sẵn sàng.
Đạo có hạnh mới rằng học đạo,
Tu không hiền ai bảo là tu;
Cửa thiền nay quá mờ lu,
Do người giả đạo dối tu phần nhiều.
Đạo không hạnh là tiêu diệt đạo,
Tu làm hung là đảo ngược tu;

- Mù còn có thể hết mù,
640. Tội lờng gạt Phật để dầu gì tiêu.
Tội vô ý còn nhiều chỗ thứ,
Tội cố tình luật xử không tha;
Nếu tu không được thì ra,
Chớ mưu lấy đạo làm nhà buôn dân.
Tạo ngu đại hưởng phần ngu đại,
Làm ác gian lãnh cái ác gian;
Chạy Trời sao khỏi nắng chan,
648. Hại người mù tất phải mang kiếp mù.
Thù người bị người thù khó trốn,
Tồn hại người người tồn hại mình;
Nhân nào quả nấy công minh,
Người trong hạ giới chớ khinh lười Trời.
Con ơi! Phật lập lời nói trước,
Đòi hạ ngưng vô phước thì nhiều;
Nghiep mê không những khó tiêu,
656. Họa sàu trái lại dễ chiêu vào mình.
Việc trả báo rất nhanh khó tưởng,
Sớm gây thì chiều hưởng không lâu;
Thần minh tuy chẳng thấy đâu,
Nhưng mà mọi việc đều râu Ngọc Hoàng.
Tội đền tội bạc vàng khó chuộc,
Phước thì là gặp phước khỏi lo;
Công bằng Ngọc Đế cân cho,
664. Mảy lông không lọt chớ lo sai lầm.
Vừa mới nghĩ trong tâm chưa lộ,
Nhưng Thần minh đã rõ dữ lành;
Sức Thần hiểu biết rất nhanh,
Phạm gian chớ có vọng sanh điều tà.
Điều tà mặc dù là chỉ nghĩ,
Song cũng làm tâm trí lu mờ;

- Khởi ra ý xấu ban sơ,
672. Diệt liền chớ để dây dưa lâu ngày.
Ý nghĩ xấu kéo dài bao độ,
Hành động tà càng lộ bấy nhiêu;
Hiểu rồi cương quyết trừ tiêu,
Chớ nên tha thứ nuông chiều vọng tâm.
Vọng tâm nếu chẳng làm yên lặng,
Ví dù ngồi bên cạnh Phật Đà;
Cũng không hề được thấy ra,
680. Bị tâm vọng nó làm lòa mắt đi.
Tâm vọng rất làm nguy hạnh đức,
Người tu hành chưa dứt vọng tâm;
N như ôm rắn độc mà nằm,
Thân kia không biết họa lâm lúc nào.
Tâm vọng dứt mới vào cõi Phật,
Vọng tâm còn khó nhập Niết Bàn;
Vọng tâm là gốc mê man,
688. Chúng sanh vì nó sáu đàng chuyển luân.
Lúc niệm Phật tâm thần xao xuyến,
Khi tham thiền lười biếng mỗi mê;
Thấy trong đầu óc nặng nề,
Ấy là ma nghiệp vỗ về đầu tiên.
Nếu ý niệm để nghiêng theo nó,
Thì đạo tâm từ đó lẩn phai;
Đến khi tới trước Phật đài,
696. Mà tâm vẫn loạn là ngày nguy cơ.
Phật không thể chỉ thờ lấy vị,
Thờ Phật là biểu thị lòng tin;
Lòng tin càng được chặt gìn,
Càng cao đức hạnh càng bình định tâm.
Không thờ Phật mà thâm tin tưởng,
Hơn thờ mà bỏ luống không tin;

- Có tin mới biết sửa mình,
704. Không tin đâu bỏ hành trình xấu xa.
Tin là mẹ đẻ ra ngôi Phật,
Tin là thuyền cứu vớt chúng sanh;
Có tin thì mới có thành,
Thiếu lòng tin tưởng tu hành sao nên.
Tin tưởng mạnh tất bền ý chí,
Ý chí bền thì vị quả nên;
Không tin thì chí không bền,
712. Không bền chí sẽ không nên đạo mầu.
Việc càng khó càng sâu tin tưởng,
Tin tưởng sâu thì chướng ngại tiêu;
Tin là thứ phép cao siêu,
Sẽ làm như ý sẽ tiêu ma tà.
Tin tưởng Phật thì là gặp Phật,
Tin tưởng ma thì gặp quỷ ma;
Chữ tin đối với người ta,
720. Rất nên quan trọng lựa mà tin theo.
Tin tưởng vốn là điều cần thiết,
Nhưng phải nên suy xét kỹ càng;
Chánh đường khi thấy rõ ràng,
Chùng ni sẽ đặt lòng vàng tin theo.
Tin dễ dãi thường gieo ân hận,
Tin bướng càn làm lẫn phần nhiều;
Không tin thì đạo không siêu,
728. Dễ tin quá cũng chẳng tiêu nghiệp trần.
Dễ tin tất tâm thần dễ động,
Dễ động tâm dễ móng sự trần;
Sự trần dấy được tâm thần,
Khác nào như bị thọt chân vào còng.
Sức tự chủ đã không còn nữa,
Quyền hành do sáu đũa giặc trần;

- Tha hồ thỏa mãn nhục thân,
736. Tâm hồn cứ thế mê dần đi thôi!
Mạng sống chỉ là môi thị dục,
Tâm hồn thì lệ thuộc xác thân;
Loay quay ở giữa ngục trần,
Lúc nào cũng sợ tử thần đến kêu.
Giàu cũng sợ mà nghèo cũng sợ,
Chủ cũng lo mà tớ cũng lo;
Những người chức trọng giàu to,
744. Vấn đề chết chóc sợ lo hơn nghèo.
Nhiều ham muốn thì đeo nhiều khổ,
Vọng tưởng luôn đâu có yên lòng;
Kẻ thì tổn của người công,
Kẻ dùng tài sức người dùng tâm tư.
Lo đến chết không như ý được,
Hết muốn này đến lượt muốn kia;
Mồ hôi nước mắt đầm đìa,
752. Mà lòng ham muốn nợ kia chưa vừa.
Kẻ được sớm thì trưa lại chết,
Người chiều nên bỗng mất sớm đi;
Lúc còn trẻ lại ngu si,
Chùng thông minh được là khi đã già.
Nhơn loại chẳng ai mà thuận cảnh,
Chúng sanh không ai rảnh trong lòng;
Thế mà chẳng việc nào xong,
760. Chết rồi mà vẫn còn lòng nuôi theo.
Bởi tiếc nuôi giàu nghèo thương ghét,
Bởi tạo ra các nghiệp tiền trần;
Nên sau khi đã bỏ thân,
Đi theo nghiệp ấy chuyển luân lại liên.
Nghiệp lỗi cuốn như ghiền bịnh rượu,
Khi thềm không ai rủ cũng đi;

- Hôm qua say ngủ li bì,
768. Bữa nay say nữa để gì bỏ say.
 Nghịch thế phải đầu thai cõi thế,
 Mên trần thì sanh để nơi trần;
 Quả sanh vì bởi có nhân,
 Nén nhân không có quả sanh bao giờ.
 Trước cũng bởi vì như bợn thế,
 Nay mới rơi trong bể hồng trần;
 Hiện thời nếu chẳng tu thân,
776. Sau này khó tránh khỏi phân đầu thai.
 Tùy theo nghiệp mỏng dày đã tạo,
 Mà trí ngu bần phú khác nhau;
 Nhưng dù khôn dại nghèo giàu,
 Vẫn già vẫn chết vẫn đau khổ đời.
 Những cái khổ hồi thời quá khứ,
 Người đã quên thành thử không ghê;
 Thật ra là một tràng mê,
784. Từ hồi vô thi kéo lê đến giờ.
 Biết bao kiếp lên bờ xuống nước,
 Khi thăng Tiên khi rớt lại phàm;
 Lúc người lúc thú lam nham,
 Kể sao hết cuộc thăng trầm tiền thân.
 Khi thì phú khi bần tột hạng,
 Lúc ấm no lúc chẳng áo cơm;
 Khi ngồi gạch khi lá rơm,
792. Lúc thì quan tướng lúc làm tù nơn.
 Kiếp thì bị treo thân lũng lảng,
 Kiếp thì ngồi chông cẳng ra oai;
 Kiếp thì chết chẳng chôn thân,
 Kiếp thì tống táng chật ngoài chật trong.
 Khi thì xác trôi sông chập chã,
 Khi thì thân tan rã giữa đồng;

- Kê sao hết chuyện nảo nông,
800. Cửa tiền kiếp khách trần hồng đã mang.
Kiếp làm gái chịu đàng đẽ chữa,
Kiếp làm trai con vợ đùm đê;
Khi thì trọn kiếp phu thê,
Khi thì bướm chán ong chê giữa chùng.
Có khi bị cùi phung xụi bại,
Có khi thì điên dại mù câm;
Sống không nhà cửa ăn nằm,
808. Lang thang đàng phố xin ăn qua ngày.
Có kiếp bị bọn trai lừa gạt,
Có kiếp thì bị thác vì tình;
Kiếp thì làm đĩ bán mình,
Kiếp thì cô quạnh trong tình cấm cung.
Khi thì được anh hùng vang vôi,
Khi thì mang lấy tội phản thần;
Lúc thì quý tợ vàng cân,
816. Khi thì rẻ nát còn hơn con giòi.
Kiếp thì được người coi Vua chúa,
Kiếp thì ra thân đũa ăn mày;
Mới cười kẻ khóc chua cay,
Cứ như thế đó đổi thay không ngừng.
Như lời đã vừa phân đoạn trước,
Giàu nghèo do tội phước mỏng dày;
Không cần phải hỏi nơi ai,
824. Tự mình suy cũng hiểu ngay thế nào.
Kiếp trước mở hồ bao bố thí,
Nên kiếp này địa vị giàu sang;
Kiếp này bòn sển tham gian,
Kiếp sao đói khó nghèo nản tả toi.
Nghệp dâm đặng sanh nơi dĩ điếm,
Nghệp rượu chè sanh chốn tử lâu;

- Nói sơ kê chẳng hết đâu,
832. Nghiệp đâu sanh đó khó hầu đi sai.
Mới kiếp trước ghét cay ghét đắng,
Kể kiếp sau làm bạn làm chồng;
Luân hồi lộn bậy cõi hồng,
Khi cha khi mẹ khi chồng khi con.
Mới đời trước đánh đòn đũa ở,
Kể đời sau làm tớ bị đòn;
Chết rồi nhưng nghiệp vẫn còn,
840. Mạnh thì nở trước yếu tồn lại sau.
Cuộc luân chuyển chùng nào mới hết,
Nếu chúng sanh còn kết dây oan;
Ở trong ba cõi sáu đàng,
Nhu là giữa bãi chiến tràng khác chi.
Người biết giúp người thì ít có,
Người hại người thì số vô biên;
Tranh hơn ở kiếp hiện tiền,
848. Quên rằng tội ác còn truyền hậu lai.
Danh không chánh chỉ gây hậu hoạ,
Lợi bất nhân hưởng chẳng lâu dài;
Vui nay để chịu khổ mai,
Mà không nghĩ đến đời nay nhiều người.
Nay đắc thế chê cười hèn yếu,
Mai thất thời phải chịu cười chê;
Đời thường nay tướng mai hèn,
856. Chớ nên hiếp đáp nhún trề một ai.
Lúc mạnh khá nhớ ngày yếu dở,
Khi giàu đừng quên thuở bần cùng.
Ở ăn giữ mực trung dung,
Sống không kẻ oán chết không người hờn.
Kẻ đã hiểu đâu chơn đâu ngụ,
Khá khuyên người chớ mị chớ không;

- Chưa làm chỉ tính trong lòng,
864. Cũng là ảnh hưởng chớ hòng tính gian.
Thường nghĩ tốt có Thần phúc hộ,
Hay tưởng xằng bị họa Thần theo;
Họa Thần theo tất nạn eo,
Được thần phúc hộ thì tiêu tai nàn.
Lòng dạ ác có màn tối phủ,
Tâm tánh lành có lưới sáng bao;
Mắt thần khi ngó nhìn vào,
872. Tức thời biết rõ người nào hiền hung.
Màn tối phủ ma nung quỷ giục,
Lưới sáng bao Thần chúc Phật ban;
Quỷ ma nung giục thì tàn,
Phật Thần ban chúc thì an lạc đời.
Lòng lành dữ lộ nơi nhọn tướng,
Khách nữ nam đừng tưởng nằm yên;
Trong tâm vừa muốn mưa phiền,
880. Thì là ngoài mặt cũng liền kéo mây.
Phàm thấy sắc tướng ngoài còn biết,
Thánh xem còn thấu triệt đáy lòng;
Tâm không mà chẳng phải không,
Mười phương chư Phật đều trông thấy rành.
Tâm đổi dạng khi lành khi dữ,
Tâm biến thành lúc thú lúc người;
Ấy là tâm vọng của đời,
888. Nó thường theo cảnh mà dời đổi luôn.
Tâm vọng ấy nếu còn vọng mãi,
Thì chúng sanh còn phải chuyển luân;
Vọng tâm nếu được lặng ngưng,
Phàm nhân trở lại Thánh nhân tức thời.
Gốc tâm vọng do nơi cảm nhiễm,
Thói quen ưa đã chiếm trong lòng;

- Lúc nào cũng muốn cũng mong,
896. Trong tâm đâu có vắng không lúc nào.
Thường vì quá ước ao thèm khát,
Nhiều khi gây thành giấc chiêm bao;
Lỗi lầm lúc thức phạm vào,
Đến khi ngủ cũng chiêm bao lỗi lầm.
Khi người để vọng tâm chi phối,
Thì tinh thần mệt mỏi tối đen;
Chỉ làm theo cái thói quen,
904. Xấu xa cũng mặc đê hèn cũng thầy.
Thói quen khiến thường hay vọng tưởng,
Chưa vừa lòng vẫn muốn chưa thôi;
Thêm đòi nhiều thứ cuốn lôi,
Càng làm ý muốn con người nhiều thêm.
Việc phước đức không thềm muốn đến,
Sự tà gian cứ mền theo luôn;
Xấu xa chẳng biết hổ buồn,
912. Biết bao kẻ bị điên cuồng lợi danh.
Thấy sắc đẹp động tình muốn lấy,
Nghe lợi to mong chạy đến giành;
Của ai thấy cũng mong manh,
Đến như của mẹ cha mình còn tham.
Cậy quyền thế lấy ngang lăm kẻ,
Dùng trí khôn chia xẻ nhiều người;
Muốn cho lấy được không thôi,
920. Dù ai oán ghét chê cười cũng trơ.
Biết rằng quấy không chừa chẳng bỏ,
Hiểu là sai cứ mó vẫn đeo;
Cố tình tội lỗi rắc gieo,
Lòng tham muốn lấy hiểm nghèo vô biên.
Lời lành có người khuyên không nhớ,
Việc dữ không ai trở chẳng quên;

- Thói quen từ trước nổi lên,
928. Thường nghiêng theo dữ ít nghiêng theo lành.
 Sự cảm nhiễm kết thành nhiều kiếp,
 Cho nên khi gặp dịp nở liền;
 Nghề nào kiếp trước đã chuyên,
Kiếp này nghề ấy người liền hiểu ngay.
 Luân hồi có khi dài khi ngắn,
 Có khi vừa chết đặng ít ngày;
 Thì liền bị dặt đầu thai,
936. Làm người trở lại nhớ ngay kiếp người.
 Nếu bị nghiệp sanh nơi cầm thú,
 Sống theo loài rừng rú ngu đần;
 Sau dù trở lại nhân thân,
 Dễ quên tánh thú nhiều hơn tánh người.
 Những tập quán hồi thời quá khứ,
 Nếu như không cơ hội chạm va;
 Thì là khó nổi nhớ ra,
944. Thói quen nằm mãi trong nhà nghiệp duyên.
 Nếu ma quỷ sanh lên nhân loại,
 Dễ cảm theo cái thói quỷ ma;
 Chánh đường nếu chẳng xông ra,
 Thì là dễ bị đường tà cuốn lôi.
 Đã sanh được làm người rất quý,
 Thường được nghe dạy chỉ tu hiền;
 Gần đường về Phật về Tiên,
952. Không tu sau khó trở lên làm người.
 Để sanh lạc vào nơi cầm thú,
 Không được nghe khuyên nhủ lời lành;
 Thì không được biết tu hành,
 Tất còn chịu kiếp tử sanh lâu dài.
 Nạn ấy lớn hơn tai nạn khác,
 Cũng là điều hình phạt tối cao;

- Đề cho cửa thú lọt vào,
960. Giác mê dài biết ngày nào tỉnh ra.
Giới ma quỷ cũng là đại nạn,
Kiếp sống như là rắng là mây;
Tiêu tan chẳng có hẹn ngày,
Thường cam đói khát giận gậy trong lòng.
Tánh oán ghét đã xông cực độ,
Nên thường gây đau khổ cho người;
Không kiêng Phật chẳng kể Trời,
968. Khiến cho nghiệp ác càng bồi thêm cao.
Xưa kia có một trào Vua nợ,
Có một ông quan võ bắt lương;
Mỗi lần đi đến thôn hương,
Bắt dân làng phải nộp lương nộp tiền.
Bò heo có phải khiêng đến nạp,
Có gái xinh phải dắt tới hầu;
Bắt dân làm việc ngựa trâu,
976. Lóp thì bị giết bị tù thảm thương.
Gặp già cả không nhường không kẻ,
Thấy tăng-sư chẳng lễ chẳng chào;
Rất là ngạo mạn tự cao,
Không tin quả báo chẳng nao tuấn hườn.
Một hôm nợ sau cơn yên tiệc,
Bỗng nhiên ông thổ huyết chết đi;
Sanh làm ngựa quý tức thì,
984. Mặt mày xấu xí dị kỳ hình dung.
Cổ quá nhỏ vật không nuốt chạy,
Bụng thì to bằng cái bụng trâu;
Ngày đêm đói khát buồn rầu,
Vất vợ chẳng có chỗ nào ẩn thân.
Cơm vừa dứt tới mồm thành lửa,
Nước ngậm vào miệng hóa dầu sôi;

- Làm cho phỏng lười chấy môi,
992. Chịu điều đau nhức tanh hôi suốt đời.
 Trả quả lúc làm người tiền kiếp,
 Nhưng thường không được biết tỉnh ra;
 Ôm lòng oán hận sâu xa,
 Càng làm cho kiếp qui ma kéo dài.
 Con ơi! Lấy truyện này để biết,
 Những hành tung tiền kiếp mất đâu;
 Làm cho thiên hạ đau sầu,
1000. Là gây hậu quả độc sâu cho mình.
 Quan ấy lúc sanh bình oai khí,
 Khi thác rồi làm qui đói đau;
 Người đời thử nghĩ thế nào,
 Có nên ham thứ hùng hào ấy không?
 Chỉ một lúc thỏa lòng ham hố,
 Mà để cho đau khổ muôn đời;
 Là điều nên nhịn con ơi!
1008. Ăn quen khó nhịn, nhịn thời cũng quen.
 Có quả báo nên khuyên hướng thiện,
 Không đáo đầu ai khuyên trừ tà;
 Chết rồi tội mới thấy ra,
 Chừng ni có hồi cũng là muộn thay!
 Chỉ sơ lược một vài nhân quả,
 Cho người đời nhớ có trả vay;
 Để mà uốn nắn cho ngay,
1016. Ngõ hầu tránh cái hậu lai bất lành.
 Phải sáng suốt cứu mình thoát khổ,
 Đừng ngu mê Tông Tổ lây sâu;
 Nếu mình tu đặc đạo mầu,
 Tổ Tiên cha mẹ cũng châu Như Lai.
 Trời một mặt sáng đầy thiên hạ,
 Cầu một cây đưa cả muôn người;

Tu là việc lớn con ơi!

1024. Cứu cha mẹ được, độ người cũng xong.

Trái ngươn hạ đã hồng sắp rụng,
Mau chọn nơi gieo giống trường sanh;
Mê đời cận bã hôi tanh,

Hại mình thì có, cứu mình thì không.

Đời chém giết vì lòng ghen ghét,
Đời lưu manh vì việc tham lam;
Có rồi mà vẫn còn ham,

1032. Ham tài ham sắc ham làm công danh.

Thấy người được còn mình không được,
Xô đẩy nhau bắt chước cho hơn;
Thường tranh cạnh việc bất nhơn,

Là đời hiện tại gọi tân phong trào.

Quá vật chất quơ quào bất kể,
Quá xa hoa tội lệ không kiên;
Đua nhau cướp lợi tranh quyền,

1040. Ấy là thế giới kim tiền ngày nay.

Con cái chẳng đoái hoài cha mẹ,
Vợ chồng không gìn lẽ ái ân;

Bội thầy phản bạn lừa dân,
Cảnh này đã diễn xa gần thiếu chi.

Chẳng đạo lý hơn gì chuỗi háp,
Không luân thường nào khác heo tợ;
Chuối không ruột chẳng ai nhờ,

1048. Heo lo ăn ngủ để chờ phân thây.

Đạo lý chẳng khác cây thước mộc,
Luân thường như là chốt với đinh;

Thước không nhà khó ráp thành,
Chốt đinh nếu thiếu thì hình rã mau.

Đạo lý trọng thế nào đủ biết,
Luân thường là cần thiết dường bao;

- Ở đời bất luận người nào,
1056. Nên gìn đạo lý, nên trau luân thường.
Người hơn vật biết đường đạo lý,
Người giá cao nhờ nghĩ luân thường;
Dù cho thông thái phú cường,
Nếu không đạo lý luân thường đáng khinh.
Kẻ chỉ biết lo mình vinh hạnh,
Mặc cho ai sống cảnh khôn nài;
Người đừng tưởng thế là ngoan,
1064. Gặp khi tối lửa tắt đèn kêu ai.
Giữa nhơn loại có dây quan hệ,
Việc lớn cho đến bé nhờ nhau;
Trong đời bất cứ hạng nào,
Tự mình cung cấp không sao hoàn toàn.
Ngay như cái thân đang sống đó,
Được sanh ra nhờ có mẹ cha;
Những điều phụ thuộc khác ra,
1072. Là nhờ tất cả người ta giúp vào.
Ơn cha mẹ làm sao chẳng nhớ,
Ơn mọi người há nữa đành quên;
Dù sao cũng rón đáp đền,
Mới không hổ phận sanh lên làm người.
Được lành chớ khinh cười kẻ rách,
Được sang đừng kiêu cách người hèn;
Không nên phân biệt lạ quen,
1080. Thấy ai mắc nạn nên chen giúp giùm.
Mình được sống thì cùng người sống,
Mình được vui giúp chúng đồng vui;
Ở ăn mật thiết với người.
thơ thơ ấy còn mùi nào hơn.
Cuộc sống của thế trần hiện tại,
Cũng cần nên sửa cải như trên;

- Giàu nghèo nâng đỡ nhau lên,
1088. Bỏ đi cái lối sống riêng cho mình.
Ai cũng biết mở tình rộng rãi,
Nạn dân nghèo sẽ giải quyết xong;
Những điều cướp của lường công,
Không còn nghe thấy ở trong xóm làng.
Tình bác ái người càng biết rộng,
Cảnh thái bình càng chóng hiện ra;
Nếu tình bác ái còn xa,
1096. Thái bình cảnh ấy cũng là còn lâu.
Những gì chúng đang sầu khổ nhứt,
Không nói ra cũng được biết rành;
Thiếu no ấm thiếu hòa bình,
Là điều thế giới hiện tình thiết tha.
Kẻ thiện chí nhìn qua thế sự,
Không khỏi lòng tư lự đau buồn;
Dân sanh rồi tợ chỉ cuồn,
1104. Chưa xong nhơn họa, kẻ đường thiên tai.
Mới lụt bão chỗ này chưa dứt,
Kể xảy ra động đất chỗ kia;
Đói đau chết chóc chia lia,
Nhơn-sanh đang lúc đàm địa thiên tai.
Nạn Trời khắp đông tây gieo rắc,
Thêm nạn người Nam Bắc hoành hành;
Chỗ này chưa dứt chiến tranh,
1112. Kẻ nghe chỗ nạn khởi hành binh đao.
Thảm với khổ kẻ sao cho hết,
Sống khó khăn còn chết dễ dàng;
Nhìn vào khắp cảnh nhơn gian,
Lao đao chẳng khác như toàn gặp giông.
Nếu kẻ có tấm lòng bi mẫn,
Không khỏi lo cầu khẩn hòa bình;

- Thương người như thể thương mình,
1120. Không hề muốn việc đao binh khôn nản.
 Hoa thế giới sắp tàn mai một,
 Bướm ong còn chầm đốt mỗi ngày;
 Giết nhau nếu chẳng dùng tay,
 Sẽ làm mạng sống nhơn loài ngắn thêm.
 Nên tha-thứ chớ hềm thù nữa,
 Hãy nhất tâm đừng ở hai lòng;
 Giúp người, người sẽ trả công,
1128. Hại nhơn, nhơn hại chớ hòng hại ai.
 Sự báo ứng đời nay rất chóng,
 Quả đã gieo sắp rụng tới nơi;
 Trốn người chớ khó trốn Trời.
 Chết thì chịu chớ phạm nơi tội tình.
 Con ơi! Cảnh bình minh thấy được,
 Phải trải qua một cuộc tối đen;
 Ngủ quen còn thức không quen,
1136. Hồn đi theo lớp tối đen nhiều người.
 Kẻ tỉnh được gặp trời sáng tỏ,
 Người mê luôn theo lộ âm cung;
 Thử ra mới biết hiền hung,
 Không đem chọn lọc Tiên Rồng như nhau.
 Chưa gặp lửa vàng thau một sắc,
 Đốt ra rồi hai chất khác nhau;
 Vàng thì trước cũng như sau,
1144. Còn thau thì lại sắc màu đổi luôn.
 Khi thạnh lắm người thương kẻ mến,
 Lúc suy không ai đến ai thăm;
 Dễ dàng thay đổi lương tâm,
 Nhìn vào thể thái ngán ngàm lòng son.
 Lúc mới mẻ thì còn hăm hở,
 Khi cũ càng chẳng ngó ngang vào;

- Lòng người phai lạt rất mau,
1152. Tu hành như thế chùng nào cho nên.
Cần phải biết ơn đền nghĩa trả,
Cần phải gìn chí cả lòng son;
Nguyện tu thì phải tu tròn,
Mặc dù sống chết mắt còn chẳng nao.
Đạo cao có chí cao tương xứng,
Như bướm to gió lớn thổi xuôi;
Đường về mau chóng đến nơi,
1160. Móng tay chưa nhọc là ngồi Tây Phương.
Gặp đạo cả can trường nhỏ hẹp,
Như ruộng to lúa lép đem gieo;
Nhọc công nghèo vẫn còn nghèo,
Tu như thế rất khó siêu Phật đài.
Ngọc nếu chẳng giồi mài không sáng,
Tu nếu không cố gắng chẳng thành;
Trong tâm khi được trọn lành,
1168. Hốt nhiên trí huệ nơi mình hiện ra.
Một khi thấy trứng gà khảy mỏ,
Chẳng bao lâu sẽ nở gà con;
Mẹ gà phải ấp cho tròn,
Trứng kia bỏ lạnh gà con chết liền.
Tăng chúng phải tham thiền đúng cách,
Làm sao cho thống nhất tinh thần;
Mất tai mũi miệng ý thân,
1176. Đem về một chỗ thật chân như lòng.
Làm thế chẳng phải trong chốc lát,
Mà phải gìn cho được luôn luôn;
Đến khi như nước trên nguồn,
Chảy luôn không dứt là đường đạo minh.
Con ơi ! Nhớ chặt gìn lẽ ấy,
Chẳng bao lâu sẽ thấy hiệu năng;

- Nếu còn nghĩ quấy tưởng xằng,
1184. Chấp tay ngồi mãi không ăn thua gì.
Việc thành đạo không kỳ mau chậm,
Mà do lòng động tịnh khiến ra;
Động còn thì đạo còn xa,
Tịnh càng sớm được đạo nhà sớm thông.
Động còn bởi còn lòng cảm nhiễm,
Về sự tu còn kém quyết tâm;
Ma đời chúng dễ đến xâm,
1192. Có hơi đường mật ruồi lừng mới bu.
Thiếu cương quyết khó tu đến chốn,
Hay động tâm dễ cuốn theo đời;
Phải như hoa nở giữa Trời,
Gió qua cũng mặc cọp ngồi cũng thây.
Manh mối vốn là đây rấn nắm,
Tuy nói làm lòng chẳng xuyên xao;
Minh minh bạch bạch lao lao,
1200. Soi đời mà chẳng tổn hao vì đời.
Lúc nào cũng như Trời lớn rộng,
Khắp thế gian đâu cũng trùm bao;
Nhưng không vướng mắc vật nào,
Cổ kim thường tại một màu không không.
Con ơi! Đạo tìm trong não trí,
Chớ kiếm ngoài chơn lý khó thông;
Phật ma đều vốn tại lòng,
1208. Đừng lầm tưởng ở bao đồng xa xôi.
Nay không gặp thì mới sẽ gặp,
Có tìm cho thấy mặt mới thôi;
Tâm trung nếu chẳng đổi dời,
Lửa từ trong cái bụi nhùi cháy ra.
Đạo diệu chẳng ở xa chớ ngại,
Thật quày đầu sẽ thấy bên chân;

- Bước đi tới, một bước dừng,
1216. Bước cho mòn gót chẳng từng tới đâu.
Tự mình phải xét câu thiện ác,
Việc nên hư cân nhắc cho rành;
Nếu là những việc bất lành,
Thà đành chịu chết không đành làm theo.
Không sợ việc đói nghèo rách rưới,
Không sợ điều mất lợi mất danh;
Mà là sợ nghiệp bất lành,
1224. Được lòng như thế tu hành rất mau.
Con ơi! Biết nói sao cạn lẽ,
Ở thế gian bày vẽ lắm trò;
Cách này kiêu nọ hay ho,
Phần nhiều cạm bẫy phải dò mà đi.
Tội thường thấy phước thì ít gặp,
Thiện hiếm hoi còn ác đầy đầy;
Lãng tâm chỉ một phút giây,
1232. Đủ làm tội lỗi lưu đày chung thân.
Mới học đạo bước chân chưa vững,
Thì phải cần nắm cứng luật nghi;
Nói làm bất cứ chuyện gì,
Cũng cần lấy thước đạo nghi ra đo.
Lấy chơn lý làm cơ bản chính,
Để biện phân lo tính không lầm;
Việc còn mờ ám trong tâm,
1240. Chớ nên nói bướng đừng đem làm càn.
Nếu không biết thừa rằng không biết,
Còn biết thì cứ việc nói ra;
Nói năng chơn chất thật thà,
Ấy là bản tánh của nhà chơn tu.
Tuyệt đối chẳng chấp câu nhọn ngã,
Sự biệt phân cao hạ cũng không;

- Với ai cũng đối một lòng,
1248. Khô thì cứu giúp vui đồng sót chia.
Lòng tự ái thật lia bỏ hẳn,
Ai hiểu lầm giận mắng không buồn;
Lúc nào cũng nhã nhận luôn,
Nhìn đời bằng mắt yêu thương nhân từ.
Con ơi phải xử cư như thế,
Mới đúng theo kinh kệ truyền khai;
Đọc suông chữ nghĩa bề ngoài,
1256. Hạnh tu không giữ như loài sáo kêu.
Kinh kệ chỉ là nêu đường sá,
Đọc xong rồi phải khá mau đi;
Hiểu thông mà cứ ngòì lì,
Kệ kinh không thể thay đi cho mình.
Pháp tu có hàng nghìn muôn cách,
Chung qui là giải thoát mà thôi;
Đi thuyền đi bộ tùy người,
1264. Miễn về đến chỗ được rồi ở con!
Xét theo đó chiều lòn độ chúng,
Đền hạ ngươn sắp lụn nay mai;
Đạo màu cần phải rộng khai,
Để cho đời bớt nạn tai kinh hôn.
Còn nhiều cuộc đất còn chìm sụp,
Kế lăm hòn đảo trút đổ tan;
Lửa từ dưới biển cháy lan,
1272. Còn thêm lửa núi khổ nản nào hơn.
Bịnh ầu tả xa gần lung lạc,
Bịnh trái ban hình phạt đó đây;
Tai nản khắp cả đông tây,
Ấy là định mạng nhân loài từ lâu.
Đời cặn bã thăm sâu lăm chuyện,
Kiếp điêu tàn biến chuyển nhiều điều;

- Người càng giác ngộ bấy nhiêu,
1280. Càng đau xót cảnh bọt bèo thế gian.
 Chỗ này mới vừa an ninh được,
 Kể chỗ kia nổi cuộc rối loạn;
 Dân thường sống cảnh lâm than,
 Nhìn đời lòng bất chứa chan giọt sầu.
 Nếu người chẳng đồng câu đạo đức,
 Nỗi khổ kia còn chất chồng thêm;
 Trong lòng dân chúng không êm,
1288. Thì làn sóng khổ còn thêm trong đời.
 Một người quấy xui mười kẻ quấy,
 Lỡ một lần dễ xảy hai lần;
 Trước khi làm nhớ cân phân,
 Tránh lây hại chúng tránh phần lỗi sau.
 Người phải biết gìn câu liêm sỉ,
 Người đừng quên giá trị con người;
 Phải gìn tư cách tốt tươi,
1296. Giàu nghèo gì cũng giữ đời sạch trong.
 Cần xây dựng chớ hòng phá hoại,
 Rán tạo nên xã hội ấm no;
 Bỏ đi cái lối ngao cò,
 Toàn dân nhất trí hẹn hò bình thanh.
 Già trẻ được kết thành một khối,
 Xóm làng đồng chung lối từ hòa;
 Tất nhiên thành nước an nhà,
1304. Ngủ không đóng cửa cũng là không lo.
 Ấy là việc đáng cho giục thúc,
 Dù Thần Tiên cũng chúc thành công;
 Người nên cởi mở tấm lòng,
 Xây nên hạnh phúc đại đồng mau lên.
 Con cũng chớ nên quên việc ấy,
 Cùng người trong tứ hải nắm tay;

- Phá tan xiềng xích nhơn loài,
1312. Tâm hồn sáng suốt xác thân no lành.
Cố xây dựng trường thành đạo đức,
Cố khêu lên ngọn đuốc từ bi;
Cho ai cũng biết đạo nghi,
Để không còn muốn sự chi hung sùng.
Sống an lạc người không tội lỗi,
Thác siêu thăng thế giới Phật Đà;
Là nhờ đạo đức khiến ra,
1320. Rất mong sanh chúng Ta Bà làm theo.
Trễ một phút khôn nghèo một phút,
Bóng âm dương vùn vụt bay qua;
Nạn tai chết chóc xảy ra,
Trong lòng hoảng hốt khó mà nhớ tu.
Phật đã biết rõ câu sanh tử,
Phật đã tường tận sự luân hồi;
Cho nên Phật nói cạn lời,
1328. Người nên xét kỹ để hồi hướng tâm.
Không tin Phật chừng lâm họa khổ,
Bùng tỉnh ra đã bỏ xác rồi;
Kế liền bị nghiệp cuốn lôi,
Để đâu nhớ được tiền đời ra sao.
Xưa có một người giàu tốt bụng,
Nhưng trong lòng sâu một nhỏ nhoi;
Của mình một điều không lời,
1336. Của người chút đỉnh cũng moi móc về.
Bắt tôi tớ nặng nề công việc,
Nhưng lương tiền keo kiệt không cho;
Tiền bao nhiêu cũng bỏ kho,
Ai nghèo mặc kệ không lo giúp giùm.
Người giàu ấy lâm chung sau đó,
Liên đầu thai làm chó trong nhà;

- Thấy ai đến cũng sửa la,
1344. Ngày đêm thường sợ người ta lấy đồ.
Lúc nào cũng ăn dơ ở bản,
Thường bị người đánh mắng không yên;
Khi đau chẳng có thuốc men,
Đến chùng chết chẳng ai thềm cát chôn.
Thế mà vẫn chưa xong hết nghiệp,
Còn sanh lên chịu kiếp bản cùng;
Làm thân nô lệ tứ tung,
1352. Cơm không no bụng áo không mặc lành.
Bị nghèo khổ hoành hành đời sống,
Khiến cho lòng oán hận đủ điều;
Sanh ra trộm cướp xảo diệu,
Làm cho nghiệp tội thêm nhiều hơn lên.
Nghiệp trước hiện đang đền chưa hết,
Đã gây thêm khổ nghiệp đời sau;
Nối liền như xích buộc vào,
1360. Luân hồi sanh tử tiếp nhau không ngừng.
Con ơi ! Bắt dừng đừng chãng nhĩ,
Thấy người rồi tự nghĩ đến thân;
Nếu không sớm dứt hồng trần,
E không tránh khỏi chuyển luân như người.
Đã nhiều kiếp vào đời ra thế,
Biết bao lần nay chế mai tang;
Vẫn còn lưu lại thế gian,
1368. Nghiệp xưa đâu phải nhẹ nhàng ở con!
Khuyên thiện tín gìn tròn mỗi đạo,
Để kỳ này trực đáo Tây Phương;
Không còn trở lại trần dương,
Chịu đường sanh tử sáu đường mê si.
Lời Phật dạy chạm ghi trong dạ,
Tự rèn lòng cho mở tánh linh;

- Đề cho rộng biết rộng nhìn,
1376. Đâu tà đâu chánh phân minh rõ ràng.
Trong người có hào quang sáng rực,
Bị mê si che khuất từ lâu;
Tinh thần cần phải nhiếp thâu,
Mê si hết được ánh màu sáng ra.
Ngồi chú niệm Di Đà Phật Tổ,
Không riêng cầu Tịnh độ siêu sinh;
Mà còn cầu Phật giúp mình,
1384. Ngọn đèn thần tuệ sớm minh trong lòng.
Ngày sáu khắc cũng không quên Phật,
Đêm năm canh thường nhắc Di Đà;
Phật trong lòng chẳng rời xa,
Có ngày Phật đến giúp ta vừa lòng.
Phải thành khẩn từ trong tim não,
Chớ lương khương lỗ đạo lỗ đời;
Tu thì tu phải đến nơi,
1392. Nguyện thì nguyện được như lời mới ưng.
Mèo rình chuột ngó trân không nháy,
Người bắn cung nhắm cái hồng tim;
Nhớ rằng trong lúc ngưỡng chiêm,
Bao nhiêu ý niệm phải im một chiều.
Cứ như thế mà đeo đuổi mãi,
Từ rặng non hiện thấy thái dương;
Hột nhiên sáng cả lối đường,
1400. Trên cành chim líu, bên vườn hoa khai.
Được diện mục bỗng lai chơn tánh,
Như ngủ mê vừa tỉnh thức ra;
Nhận đâu thật cảnh thật nhà,
Khác hơn cảnh mộng thấy qua vừa rồi.
Khát gặp nước lòng người hớn hở,
Đói được cơm dạ kẻ hân hoan;

- Muốn tu có Phật dẫn đàng,
1408. Lại càng quý giá muôn ngàn ớ con!
Dịp hiếm có rán bòn công đức,
Gặp đạo mau gắng sức tu theo;
Nghèo tiền đạo hạnh chớ nghèo,
Sẽ làm cho kiếp bọt bèo đặng Tiên.
Bao nhiêu nghiệp tiền khiên cố trả,
Mặc dù cho nhờ quả cách nào;
Vẫn vui lòng chịu không nao,
1416. Chỉ tu một kiếp bước vào đài sen.
Gió nhiều ngọn khó nhen được lửa,
Vọng lắm điều khó mở được tâm;
Lâu nay trong chốn thiền lâm,
Tu nhiều thành ít bởi tâm vọng nhiều.
Bị thị dục réo kêu chẳng chặt,
Thêm ngoại trần gheo chọc liên miên;
Dễ làm tâm trí ngã nghiêng,
1424. Người tu cần giữ chủ quyền trong tâm.
Cõi dục giới đã lâm vào đấy,
Lòng dục thường động dậy nhiều hơn;
Tâm không làm chủ lấy thân,
Thường hay phạm tội tà dâm dễ dàng.
Lấy tâm chánh dẫn đàng đời sống,
Theo luật kinh sử dụng việc làm;
Người nào cảnh nấy được kham,
1432. Đạo làm sao trái, đời làm sao hư.
Học tánh Phật an cư lạc nghiệp,
Theo tâm phạm hoại kiếp khổ thân;
Phàm là ngụy Phật là chân,
Người nên học Phật, chớ nên học phàm.
Từ Bi đối Bắc Nam vẫn một,
Bác ái không phân biệt màu da;

- Xem nhau như thể một nhà,
1440. Khô là lo cứu, vui là lo chia.
Lúc nào cũng tràn trề tha thứ,
Dùng từ ngôn dạy chỉ lẫn nhau;
Mặt mày vui vẻ một màu,
Mật đường khó sánh ngọt ngào lời phân.
Thấy đau ốm ân cần thăm hỏi,
Thấy nạn tai phần khởi giúp giùm;
Ở ăn có thi có chung,
1448. Ân tình xử vẹn, hiếu trung làm tròn.
Cha mẹ hiếu thì con cháu thảo,
Quan thanh liêm dân hảo hiền hòa;
Quan quyền với kẻ mẹ cha,
Há không thận trọng việc nhà việc dân.
Trước nên nhớ tu thân vẹn vẽ,
Sau sẽ ra xử lễ với người;
Mọi bề sẽ được tốt tươi,
1456. Việc nhà việc nước việc người đều xong.
Nếu ai cũng dẹp lòng ích kỷ,
Hành động chi cũng nghĩ đến người;
Thì đâu đến nỗi hại đời,
Và mình cũng chẳng phạm nơi tội tình.
Cao quý ấy phải nhìn nhận đến,
Lợi ích này phải tiến hành mau;
Đời người bớt nỗi khổ đau,
1464. Gian phi giảm được hùng hào bớt đi.
Hãy cố gắng duy trì mỹ tục,
Nên đồng tâm hội phục thuần phong;
Khắp nơi chợ búa ruộng đồng,
Gái trai cùng biết sống trong cương thường.
Nền giáo dục cần trương mở rộng,
Sự học hành áp dụng toàn dân;

- Thị thành cho đến thôn lân,
1472. Mọi người kiến thức mở mang đồng đều.
Kẻ hữu trách cần nêu gương tốt,
Dân nên theo luật pháp ở ăn;
Cả hai vật chất tinh thần,
Người trong xã hội cũng cần đổi trao.
Bề gia giáo người nào cũng có,
Về nhân tình chẳng kẻ nào quên;
Con người giá trị cao lên,
1480. Ít còn thấy hồng hư nền lý luân.
Các việc ấy người cần cải thiện,
Để bớt đi những chuyện ươn hèn;
Tốt lành phải rán đua chen,
Đáng làm chẳng đợi ai khen mới làm.
Chòm xóm phải thường đàm đạo lý,
Bà con cần dẫn chỉ đường lành;
Ấy là thường thức nhơn sanh,
1488. Người đời cần phải thật hành chớ quên.
Con ơi! Máy việc trên vừa kể,
Ai cũng là có thể làm theo;
Không phân giới hạn giàu nghèo,
Mong sao già trẻ nhớ đeo trong lòng.
Nếu để mắt nhìn trong xã hội,
Kẻ yêu dân chẳng khỏi nào nùng;
Tinh thần quân chúng rối tung,
1496. Mạnh ai nấy sống không chung tâm hồn.
Nếu kêu gọi hương thôn nhất trí,
Mau chỉnh tu đạo lý con người;
Trau dồi đời sống tốt tươi,
Người nào cũng biết thương người như thân.
Việc chẳng khó chỉ cần nỗ lực,
Mỗi người nên mỗi sức góp vào;

- Sự chi cũng sẽ làm mau,
1504. Ví dù muôn phá núi cao cho bằng.
Nên đoàn kết dù rằng rất khó,
Chớ bỏ qua vì nó thiết cần;
Muôn gìn giữ được thôn lân,
Phải nhờ lực lượng nhân dân hiệp vào.
Người dù mạnh đến đâu đi nữa,
Không được lòng ủng hộ của dân;
Khác nào chiếc ghế lỏng chân,
1512. Có ngày sụp đổ chớ không lâu dài.
Ai chớ có ỷ tài ỷ sức,
Người cần nên có đức khiêm cung;
Đến khi gặp việc bí cùng,
Sẽ là có kẻ khác giùm giúp cho.
Biết nhường nhịn thơm tho biết mấy,
Thói ngỗ ngang ai thấy chẳng buồn;
Cây cong uốn mãi cũng sông,
1520. Hung hăng cố sửa cải luôn sẽ hiện.
Con ơi! Rán tùy duyên quá độ,
Dùng tiện nghi khuyên dỗ bá gia;
Đạo mâu cứ phổ truyền ra,
Mười người tu được đôi ba cũng mừng.
Từ đạo Phật trùng hưng trở lại,
Nhiều tăng sư đã phải hy sinh;
Phật trăm ma quỷ gấp nghìn,
1528. Lắm điều khảo đảo tâm tình người tu.
Chướng ngại vật mặc dù đây đây,
Không thể làm bại hoại từ tâm;
Nguyện ngăn lấp biển luân trầm,
Khổ là thường sự đâu làm lạ chi.
Đã nói gót từ bi Đức Phật,
Màng kẻ chi xác chất khổ đau;

- Đập tan cánh cửa trần lao,
1536. Là điều mong ước đã bao thuở rồi.
Nếu còn có một người nào khổ,
Còn ra tay cứu độ đến cùng;
Đã nguyện từ cái tâm trung,
Con nên nhớ đến chớ lòng lãng quên.
Lời con thệ động trên Kim Lộ,
Chư Phật đều nghe rõ từ lời;
Đừng quên nguyện ấy con ơi,
1544. Xông pha cứu vớt khách đời đang mê.
Làn sóng khổ tràn trề khắp chốn,
Người đang say cảnh mộng còn nhiều;
Giác mơ kia phải làm tiêu,
Cho người mê ấy thấy điều thật ra.
Phận sự đó của nhà Phật tử,
Phải hiến thân vào sự cứu đời;
Mỗi lần cảm hóa một người,
1552. Bao nhiêu giọt máu mồ hôi đổ vào.
Hắn con đã trước sau hiểu rõ,
Chẳng còn nao chuyện khổ đến mình;
Tình yêu khắp cả chúng-sinh,
Phật đà hiểu rõ hằng nghìn kiếp xưa.
Thuyền bát nhã vẫn đưa đón mãi,
Miễn khách trần khổ hải được qua;
Quản chi nắng táp mưa sa,
1560. Từ bi tình ấy đậm đà ở con.
Tuy đã biết đường còn gai góc,
Vẫn không ngừng bước trước gian nguy;
Đại hùng đại lực đại bi,
Kẻ chon Phật tử thường ghi trong lòng.
Tâm hồn sánh hư không chẳng kém,
Tình yêu dân non biển khó so;

- Phật cùng con đã hẹn hò,
1568. Vào sanh ra tử vẫn lo cứu đời.
Thời nguơn hạ non đời biến đổi,
Buổi tận đời người đổi vật thay;
Nhiều người không cánh mà bay,
Lành còn dữ mất là ngày này đây.
Phong Thần hội đông tây đại chiến,
Long Hoa trường lựa tuyển nhân từ;
Bây giờ ai cũng xưng sư,
1576. Chừng ni đâu thật đâu hư sẽ tương.
Con ơi rón vạch đường xa rộng,
Đưa hiền nhân khỏi công hùm beo;
Quản chi những lúc nguy nghèo,
Bảng vàng chiếm được sáo treo đầy nhà.
Việc gần chẳng phải là xa xác,
Chuông từ mau đánh thức chúng sanh;
Mau lo lánh dữ làm lành,
1584. Chớ nên mê lợi mê danh mê tình.
Tuy Phật có muôn nghìn phép lạ.
Không thể nào cứu gã hai lòng;
Chớ nên nay bươi mai bông,
Phải gìn tuyết sạch giá trong tâm hồn.
Thấy xa rộng cần khôn vũ trụ,
Nhưng máy trời bao phủ không ly;
Nhân nào quả nấy đúng y,
1592. Người trong hạ giới chớ khi mà lầm.
Nam nữ hãy hồi tâm hướng thiện,
Trẻ già nên tu luyện sớm chiều;
Bao nhiêu nghiệp chướng trừ tiêu,
Đường về Cực Lạc dắt dìu nhau đi;
Bỏ tất cả những gì bất chánh,
Quyết làm cho thấy cảnh diêu mầu.

- Vẫn vui vào chốn biển sâu,
1600. Miễn là mò được ngọc châu đem về.
Cha là tướng con hề rất then,
Không được rông cũng rán kỳ lân;
Xưa trần nay cũng còn trần,
Há không tui hổ với Thần Phật sao?
Phật thương chúng khác nào con đò,
Mất lúc nào cũng ngó đến luôn;
Cố làm cho hết khổ buồn,
1608. Chúng sanh bỏ Phật tìm đường khác đi!
Ma phiền não thâm thì đòi bữa,
Quý vô thường dòm ngó mỗi ngày;
Quanh mình thù địch bao vây,
Thế mà chưa tỉnh giấc say hồng trần.
Diêm Vương đã nhiều lần cảnh cáo,
Giảng kinh luôn chỉ bảo không ngừng;
Nhưng mà sanh chúng chẳng cần,
1616. Cho nên thường bị Tử Thần hành hung.
Phật trông thấy thêm lòng thương xót,
Đòi hạ ngục nhiều cách hóa thân;
Độc lòng cứu độ chúng dân,
Đưa qua khỏi bến mê tân thâm sâu.
Các Bồ Tát cũng đâu ngại nghỉ,
Khắp đó đây hiện thị đạo mâu;
Dùng nhiều phương tiện khác nhau,
1624. Dạy cho bá tánh những câu bí huyền.
Chúng sanh quá mỏng duyên với Phật,
Nên cửa thiên cứ bước dang ra;
Thiên đường lộ ấy càng xa,
Còn đàng địa ngục ngày qua thêm gần.
Mến thân chẳng làm thân trường cửu,
Vì thân mà hồn ngũ vạn niên;

- Thường cam chịu kiếp đảo điên,
1632. Thế mà cũng vẫn còn ghiền trần gian.
Nay cửa Phật mở toang ra cả,
Tiếng chuông lành giục giã hằng ngày;
Dù người có lăm mê say,
Cũng bừng tỉnh đến học bài quy y.
Thời mạt pháp là kỳ đại xá,
Luật tu hành chẳng khó như xưa;
Tại gia niệm Phật sớm trưa,
1640. Cũng là được Phật đến đưa đón về.
Người sẽ có Liên Huê đỡ gót,
Lại còn thêm lộng phép che thân;
Lần này là dịp thoát trần,
Không tu thì chẳng còn lần nào tu.
Sớm giải kiếp phạm phu nhục xác,
Sớm được thân Bồ Tát an nhàn;
Muốn tu có Phật dẫn đường,
1648. Như qua sông được có thuyền kề bên.
Con ơi nhớ đem truyền lời ấy,
Cho người đời xét lại thử nào;
Tu hành là việc quý cao,
Chớ nên ngờ vực hãy mau tu hành.
Tam-qui phải tâm thành cung kính,
Ngũ giới nên nghiêm chỉnh phụng hành;
Thường lo niệm Phật làm lành,
1656. Buổi đầu cố gắng giữ gìn bấy nhiêu.
Kinh kệ đọc được nhiều rộng lý,
Mau định tâm thì trí mau khai;
Lòng nên xét đến thường ngày,
Nếu như phạm lỗi sẽ hay biết liền.
Nên nghe những lời khuyên bạn tốt,
Thấy việc lành nên học làm theo;

- Con đường giải thoát cứ leo,
1664. Mặc tình gai góc hùm beo của đời.
Không để phút nào lời đạo hạnh,
Cố tìm cho thấy tánh chơn như;
Phá cho tan lớp huyễn hư,
Chùng nào nghe tiếng Phật ừ mới thôi.
Đạo chẳng ở đầu môi chót lưỡi,
Đạo tại tâm cố bới cho ra;
Thiện nam tín nữ gần xa,
1672. Trong tâm có Phật rần mà tìm xem.
Trí phân tán cố đem kết lại,
Chủ tâm đừng để mãi phóng tâm;
Loạn tâm thì việc dễ làm,
Định tâm thì việc dễ tầm hiểu ra.
Bị trói buộc dù là việc nhỏ,
Không thể cho thông thả hoàn toàn;
Trong lòng còn chút đeo mang,
1680. Thì còn chướng ngại trên đàng siêu sanh.
Con ơi! Phải bình thanh tâm trí,
Nước trong lóng kỹ mười lần;
Ai lay động cũng trong ngần,
Tức nhiên thấy mặt chủ nhân tại lòng.
Chỉ có thể chớ không chi lạ,
Thật ra đâu nhọc nhãi công lao;
Quên đi chạy kiếm hơ hào,
1688. Cửa nằm trong túi chớ nào đi đâu.
Con ơi lẽ diệu mâu rần nắm,
Gặp mới thì rồi rắm gỡ ra;
Có trồng sẽ có nở hoa,
Vọng tâm hết được thì là huệ khai.
Kỳ xả tội là ngày mở rộng,
Bất luận ai tu cũng đắc thành;

- Không thành tại chẳng trọn lành,
1696. Chớ không tại Phật chẳng linh đời này.
Mau tu chớ nên gây thêm tội,
Rớt xuống rồi khó lội cho qua;
Nếu không bị sáu nó tha,
Thì là cạp bắt khó mà toàn thân.
Nói sự thật không bày dối mị,
Tin hay không tự ý chúng sanh;
Mạnh ai nấy tự tung hoành,
1704. Mạng người như thể chỉ mảnh treo chuông.
Trước mặt chẳng còn đường đi tới,
Sau lưng đầy lang sói chặn ngăn;
Thân không khỏi lũ ruồi lằng,
Ấy là đời kẻ hung hăng hiện thời.
Chùng thọ nạn tin Trời có mắt,
Bình thường xem mặt đất không ai;
Lúc nào cũng muốn dương oai,
1712. Người như thế ấy đời nay rất nhiều.
Nếu chẳng sớm học điều lương thiện,
Dễ gây ra những chuyện âu sâu;
Riêng mình hại chẳng nói đâu,
Còn làm người khác chịu sàu khổ chung.
Phải kiếm cách mở vòng giải thoát,
Cả miếng ăn tấm mặc thường ngày;
Cho đời sống bớt đọa đày,
1720. Giúp cho tâm trí thanh thai phần nào.
Kẻ mẫn thế lòng đau hay chẳng?
Người ưu đời có dẫn đo không?
Nhìn vào cảnh sống phần đông,
Kẻ dư bá bội người không một tiền.
Nhà hữu trách ngồi yên sao nữ,
Nên tìm phương để gỡ rối dân;

- Làm cho mực sống bình phân,
1728. Có nhà cửa ở, cơm ăn, áo lành;
Việc ấy đáng thật hành mau chóng,
Giải quyết xong đời sống nghèo nàn;
Tinh thần dân được mở mang,
Hành vi đê tiện ngày càng bớt đi.
Dân đang muốn những gì trước hết,
Là tự do là việc sống còn;
Ai người yêu mến nước non,
1736. Giúp dân xong được là tròn quốc gia.
Nên để mắt nhìn xa một chút,
Nếu dân nghèo thì nước yếu đi;
Ấy là một sự hiểm nguy,
Cần mau giải nạn hàn vi dân tình.
Bỏ cái tánh lo mình béo bở,
Nỡ vắt khô máu mỡ đồng bào;
Phải lo giúp đỡ lẫn nhau,
1744. Chớ thừa nước đục thả câu hại người;
Tất cả việc tốt tươi nhân đạo,
Không riêng người tôn giáo lo làm;
Mà ai cũng phải gìn kham,
Để cho nhân phẩm người làm thêm cao.
Con ơi! Kể đến bao giờ hết,
Những việc đang cần thiết hằng ngày.
Tinh thần vật chất cả hai,
1752. Nhu cầu thường thức hiện nay của người.
Quá đòi hỏi khiến đời tranh cạnh,
Quá thiếu thì sanh tánh bất lương;
Giữ cho cảnh sống bình thường,
Là điều tốt nhất trên đường sanh nhai.
Mỗi người phải góp tay nhau lại,
Tán trợ nhau những cái nhu cầu;

- Chớ nên chia áo rẽ bầu,
1760. Phải thương nhau thể một đầu cha sanh.
Người phải để mắt nhìn loại mối,
Sức nhỏ mà đắp nổi gò to;
Là nhờ nó biết chung lo,
Một con không thể xây gò mối cao.
Sức người mạnh gấp bao con mối,
Nếu đồng tâm kết lại thành đoàn;
Ruộng đồng sẽ chẳng bỏ hoang,
1768. Cảnh tình đôi rách lang thang không còn.
Khi có việc quan hôn tang tế,
Lúc ốm đau sanh đẻ bất kỳ;
Sẵn lòng giúp chẳng nệ chi,
Người nào cũng thế còn gì quý hơn.
Tạo không khí thôn lân hòa nhã,
Tô điểm nền văn hóa tốt lành;
Ấy là hương vị nhơn sanh,
1776. Mọi người cần phải đặt mình hướng theo.
Nghèo bạc tiền chớ nghèo nhân cách,
Hùm để da người thác để danh;
Thà nghèo được tiếng thơm lành,
Hơn giàu lưu lại ô danh muôn đời.
Biết so sánh những lời trên ấy,
Nghèo đến đâu chẳng lấy của người;
Phải chăng là việc tốt tươi,
1784. Mình không phạm lỗi và người đâu khinh.
Mấy việc ấy đình ninh chớ bỏ,
Mặc dù là rất khó thật hành;
Con ơi rán gọi nhơn sanh,
Thương nhau chớ có nữ đành hại nhau.
Người đã bước chân vào cửa Phật,
Hoặc giả là có đọc giảng kinh;

- Giống lành xưa đã phát sinh,
1792. Cũng nên tiếp tục tu hành chớ buông.
Số non loại hằng muôn triệu ức,
Nhưng được nghe kinh Phật ít người;
Không duyên khó gặp con ơi!
Gặp rồi lại bỏ là đời quá mê.
Kinh kệ vốn là chìa khóa ngục,
Chúng sanh là kẻ nhốt trong tù;
Xem kinh mà chẳng chịu tu,
1800. Như chìa khóa có mà tù không ra.
Trai lạt mặc dù là khó nuốt,
Giới răn tuy là việc khó gìn;
Đó là phương pháp vãng sinh,
Nên gìn giữ trọn chớ quên ngày nào.
Trai giới ấy hàng rào ngăn tội,
Người tu hành cần phải giữ mình;
Chừng nào toàn giác toàn minh,
1808. Tự nhiên trai giới trong mình có luôn.
Đạo chớ tưởng là đường dễ gặp,
Kinh khởi tâm muốn đọc khó thay;
Có người đọc sách liền tay,
Nhưng không hề đọc một bài kệ kinh.
Kinh kệ thấy lòng mình muốn đọc,
Đã có duyên với Phật xưa rồi;
Dịp này nếu để cho trôi,
1816. Sẽ là khó kiếm việc hồi thiện tâm.
Trước dù đã có làm tội lỗi,
Nay thật lòng cải hối ăn năn;
Tội kia liền được tiêu tan,
Như là rừng củi lửa xăng châm vào.
Việc thành đạt lâu mau tại chí,
Cương quyết hay là chỉ lưng chừng;

- Dù không tu ở tiền thân,
1824. Mà nay cương quyết tu cần cũng nên.
Người năm trước đất quên không cấy,
Nhưng năm nay ruộng lại mở to;
Tất là được lúa đầy kho,
Kẻ làm năm trước đem so kém gì.
Lấy đây để xét suy tất biết,
Người tu đừng phân biệt trước sau;
Tu lâu mà chẳng chùi lau,
1832. Đâu bằng kẻ mới bước vào siêng năng.
Thỏ tự ý mau chân năm ngủ,
Đâu bằng rùa lụ khụ bò đi;
Niệm lia chỉ được một thì,
Thua người mỗi bữa nhớ tri ít câu.
Sự bền chí là đầu câu chuyện,
Không nhẫn kiên tu luyện khó thành;
Có hành hay chẳng chịu hành,
1840. Chớ đừng chấp lấy cái danh bề ngoài.
Cố đi mãi đường dài rút ngắn,
Còn nghỉ luôn lộ cận hóa xa;
Nên hư bởi tại mình ra,
Chớ nên đổ lỗi rằng là tại ai.
Phải biết nhận điều này làm trước,
Để tăng cao thêm sức tự tin;
Tự mình lo cứu độ mình,
1848. Đừng lòng nhu nhược cứ xin nơi người.
Muốn giải thoát được nơi khổ hải,
Cần hy sinh nhiều cái khó làm;
Nếu mình không tự lo kham,
Bước đường giải thoát lam nham bất thành.
Mình biết rõ lòng mình hơn hết,
Vọng còn sanh hay diệt mình tường;

- Ấn tòa trong bụng tự trương,
1856. Tự mình trừng trị bất lương lòng mình.
 Nếu được có tự tin đầy đủ,
 Thêm vào lòng tự chủ hoàn toàn.
 Lòng mình mình tự trị an,
 Khỏi đưa đến kẻ thế-gian trị mình;
 Lúc nào cũng công minh trong dạ,
 Xử mình không một lẽ vị tư;
 Bao nhiêu tật xấu thói hư,
1864. Sẽ lần tiêu tán cũng như bọt bèo.
 Niệm Phật tức mau siêu cỗi Phật,
 Tham thiền thì chắc được nhập thiền;
 Muốn chi cũng được thỏa nguyện,
 Là nhờ tự trị công miêng trong lòng.
 Đức tính ấy gìn xong mỗi bữa,
 Cõi hồng trần có thuở thoát ly;
 Tu hành khỏi tốn công chi,
1872. Đạo màu chỉ một khắc kỳ thành công.
 Vạn sự được hay không tại chí,
 Khi tìm ra chơn lý được rồi;
 Quyết làm cho được mới thôi,
 Dù cho lở đất long Trời chớ nao.
 Con ơi! Chớ lảng xao bồn phận,
 Vết chông gai đưa dẫn người đời;
 Muốn người tu đến chốn nơi,
1880. Tìm phương nhắc rõ những lời Phật trao.
 Tuy biển khô ào ào sóng dậy,
 Bát nhã thoàn cứ chạy sấn lên;
 Đưa người bến giác kẻ bên,
 Để xa mũi đạn lẫn tên tử thân.
 Con còn nhớ tiền thân nhiều lúc,
 Trên đường dài nhường nước nhường cơm;

- Lại còn nhường nệm nhường rom,
1888. Nhường luôn cả ngựa đỡ chơn cho người.
 Yêu hơn loại từ đời thượng cổ,
 Giúp chúng sanh từ thuở xưa lâu;
 Chớ nào phải mới đây đâu,
 Từ bi tình ấy càng sâu chẳng mòn.
 Nếu sanh chúng vẫn còn nạn ách,
 Thì còn ra mượn xác phàm trần;
 Xông pha giữa bến mê tân,
1896. Để mà cứu thế đang cơn nguy nản.
 Cây thiền trượng đánh tan quái ngại,
 Nước ma ha rửa bụi hồng trần;
 Thế gian ai cũng Phật Thần,
 Đất Ta bà hóa vàng ròng như xưa;
 Cửa Phật nhớ sớm trưa mở rộng,
 Chuông lành đừng quên động ngày đêm.
 Cho tình bác ái tăng thêm,
1904. Cho lòng thù ghét dịu mềm lại đi.
 Hại nhau đến chung qui chết cả,
 Giúp nhau thì lưỡng ngã đồng sinh;
 Nếu người thật sự thông minh,
 Sẽ là chọn cái hòa bình làm hơn.
 Tan tành chỉ một cơn giận dữ,
 Nếu người không khéo xử cho hòa;
 Chẳng lo gần cũng lo xa,
1912. Để cho trứng mỏng khỏi va vào tường.
 Đồng kêu gọi tình thương hơn loại,
 Dẹp bỏ đi cái lối phân lia;
 Nhiều nơi máu chảy đầm đìa,
 Cũng vì hẹp lượng và chia rẽ lòng.
 Mạng sống tự chuông đồng chỉ mảnh,
 Vui ít hơn là cảnh khổ buồn;

- Là đời của khách hạ ngươn,
1920. Há không tìm cách bảo tồn lấy nhau.
Giải thoát kiếp trần lao là một,
Giải thoát đời áp bức là hai;
Chẳng lo xong mấy lẽ này,
Nhơn sanh không thể hưởng ngày tự do.
Việc ấy phải làm cho thành tựu,
Mới là xong nhiệm vụ con người;
Khóc than đổi lại vui cười,
1928. Lòng muôn người chỉ hướng nơi hòa bình.
Ai cũng muốn đồng tình chia sẻ,
Không ai mong dựa hốt của ai;
Coi nhau như thể chơn tay,
Bắc Nam no ấm, Đông Tây an nhàn.
Tội đã chẳng đeo mang trong dạ,
Đường siêu thăng hỡi hã băng qua;
Mau như áo mặc cởi ra,
1936. Chúng sanh giờ trước Phật Đà giờ sau.
Người đời bị kiếng màu che mắt,
Không nhận ra được sắc trời trong;
Thường lầm vật có nói không,
Kiếng màu vừa lộ vừa trông rõ liền.
Phật sẵn có nơi miền hạ giới,
Quày đầu thì đã tới bên chân;
Tại mình nửa bước nửa dừng,
1944. Mới là có chuyện Phật gần hóa xa.
Con ơi! Đã nhắc qua lắm đoạn,
Siêu đọa do mình chẳng do ai;
Muốn cho gặp Phật Như Lai,
Giữa mình cùng Phật chớ hai tâm lòng.
Phật đang ngó mình không nháy mắt,
Mình cũng nhìn Đức Phật trân trân;

- Hai đàng hòa một tinh thần,
1952. Tức mình với Phật được gần nhau luôn.
 Để ngoại vật làm cuồng tâm trí,
 Trước Phật mà lòng nghĩ nơi đâu;
 Dù ngồi cho đến bao lâu,
 Cũng không thể thấy Phật đầu hào quang.
 Muốn được thấy mình vàng hực hỡ,
 Khi tham thiền đừng có phóng tâm;
 Trong lòng càng lặng càng thâm,
1960. Minh vàng càng thấy lần lần hiện ra.
 Các ma nghiệp dang xa bốn thể,
 Các nhiễm ô sạch sẽ trong lòng;
 Bỗng nhiên thấy nhẹ như không,
 Cõi nào muốn đến tùy lòng tự do.
 Con ơi! Nhớ nhắc cho người biết,
 Rán tu như các việc kể trên;
 Tây Phương Cực Lạc được lên,
1968. Sẽ cùng chư Phật ngồi trên Liên Đài.
 Minh được vượt ra ngoài sanh tử,
 Thì mẹ cha cũng khỏi luân hồi;
 Muốn đèn chữ hiếu cho rồi,
 Tu cho thành đạo cứu đời mẹ cha.
 Dù mỗi mệt cũng là gắng gổ,
 Gặp khó khăn cũng chớ nản lòng;
 Quyết tâm bồi đức lập công,
1976. Đường về Tịnh độ lòng không đổi dời.
 Đạo thường gặp người đời khiêu nử,
 Làm lành hay gặp dữ đối đầu;
 Gốc kiên nhẫn nếu không sâu,
 Gió đời thổi ngã bất câu lúc nào.
 Lòng mộ đạo mặc dầu đã có,
 Không kiên tâm thì khó thành công;

- Kiên ngoài còn phải kiên trong,
1984. Mới là chinh phục được lòng trần gian.
Đường đi tới Tây phang rất khó,
Nhiều yêu tình đón ngõ ngăn đàng;
Muốn làm chúng nó chạy tan,
Có lòng Bò Tát có gan anh hùng.
Thắng trần tục thung dung muôn thuở,
Thua phàm tình khổ sở vô biên;
Cho nên những kẻ tu hiền,
1992. Không nên nhu nhược phải nên cang cường.
Đời dù có mật đường cách mấy,
Cũng thân nhiên chớ dấy tay vào;
Đừng chịu theo tách khát khao,
Thì là mới khỏi rơi vào lưới chông.
Con còn nhớ một ông Sư nọ,
Từ sau khi rời bỏ thế nhi;
Xuất gia đầu Phật quy y,
2000. Suốt đời trai lạt trụ trì thiền môn.
Được lối xóm tiếng đồn sư thiện,
Ông cũng lo tu luyện hằng ngày;
Một hôm thời tiết đổi thay,
Ông liền phát bệnh mấy ngày nằm luôn.
Ông lại thấy hơi buồn trong dạ,
Miệng thèm ăn thịt cá vô cùng;
Làm cho rạo rục trong lòng,
2008. Đêm không ngủ được suốt trong mấy ngày.
Kẻ lối xóm vắng lai thăm viếng,
Ông liền đem kể chuyện ấy ra;
Một người trong số đàn na,
Làm thỉnh lén trở về nhà trước đi.
Liên hôm nọ thừa khi vắng khách,
Người ấy mang một xách đồ ăn;

- Nào là chả gói gà măng,
2016. Nào là thịt nướng cá chung nục nông.
 Khiến ông bắt thêm lòng thèm khát,
 Đồng thời người ấy đốt (1) lên thêm,
 Rằng là: “Trong lúc ban đêm,
Không ai hay biết chớ hèm ngại chi.
 Sự cứ việc ăn đi chắc mạnh,
 Nếu không dùng bịnh chẳng lành đâu”.
 Ông còn ngần ngại hồi lâu,
2024. Sau rồi Ông lại gặt đầu liền ăn.
 Trai lạt mấy mươi năm gìn giữ,
 Chỉ một con thách thử tan tành;
 Bịnh Ông không những chẳng lành.
 Ít hôm sau đó bịnh tình nặng hơn.
 Kể Ông thấy tâm thần tán loạn;
 Niệm Di Đà cũng chẳng nhớ rành;
 Hôn mê cho đến bỏ mình,
2032. Đầu thai trở lại gia đình hàng heo.
 Từ nhỏ đến lớn theo nghề ấy,
 Lành xưa không nhớ lại chút nào;
 Cứ gây tội lỗi chuyền lao,
 Bị giây oan-nghiệt dẫn đầu thai luôn.
 Chịu lắm kiếp vào cuồng ra đại,
 Gặp nhiều đời chết hãỉ sống kinh;
 Càng ngày mờ ám chơn linh,
2040. Lòng không còn biết tướng tin đạo mầu.
 Con ơi chớ quên câu chuyện ấy,
 Tu gàn thành mà hoại có thường;
 Nhà sư ấy miệng rau tương,
 Nhưng trong lòng vẫn còn vương mùi trần.
 Mùi trần ấy chỉ dằn chỉ nhẩn,
 Nhưng ông không diệt hẳn nó đi;

- Nên khi xác yếu thần suy,
2048. Lòng còn thềm muôn những gì hiện ra.
Trong lúc ấy thắng qua nó được,
Tất nhiên là Phật rước đi ngay;
Còn nghe theo nó khiến sai,
Thì đành chịu kiếp đọa đày khó ra.
Trai lạt chẳng phải là ngoài miệng,
Phải lạt trai cho đến trong lòng;
Tu đâu phải lạt trai không,
2056. Mà còn giới luật và lòng từ bi.
Tất cả những hành vi đạo đức,
Từ đáy lòng thành thật làm ra;
Dù nơi không có người ta,
Cũng không để thói vạy tà phát sanh.
Cuối cùng cũng trọn lành trọn sáng,
Gần lâm chung chẳng tán loạn tâm;
Di Đà vẫn nhớ niệm thầm,
2064. Linh hồn không bị dẫn làm đường đi.
Lành mạnh cũng như khi bệnh hoạn,
Bình tĩnh không hốt hoảng tinh thần;
Từ trong tâm đến ngoài thân,
Việc nào cũng được xét phân rõ ràng.
Nếu tất cả trong hàng thiện tín,
Giữ được lòng bình tĩnh như trên;
Cõi nào mình muốn siêu lên,
2072. Tức là sẽ được toại nguyện chẳng không.
Tuy dễ được mà không phải dễ,
Vì phần đông những kẻ lâm chung;
Thường hay mê sảng trong lòng,
Ít ai tỉnh đến khi hồn lìa thân.
Biết sắp chết tâm trần chưa bỏ,
Vừa tiếc thương vừa sợ hoảng lên;

- Càng thêm buộc cái oan khiên,
2080. Nên càng sớm trở lại miền trần gian.
Gắn dứt thở vững vàng trong trí,
Giữ sạch không nhớ nghĩ sự đời;
Chỉ còn lòng nhớ Phật thôi,
Tức thời có Phật đến nơi rước về.
Lòng đại độ tràn trề khắp chốn,
Sức thần thông rộng lớn vô biên;
Chúng sanh vừa dứt phát nguyện,
2088. Thì là có Phật đến liền rất nhanh.
Trong nháy mắt siêu sanh Tịnh Độ,
Khỏi phải cần hành khổ dụng công;
Ấy là giữ sạch bụi hồng,
Trước giây phút trút linh hồn ra đi.
Phát tâm Phật thì qui cõi Phật,
Phát tâm phàm thì rớt cõi phàm;
Phật phàm do chỗ phát tâm,
2096. Tâm nào cõi nấy không lầm một ai.
Chúng sanh muốn sớm ngày giải thoát,
Thì phải nên sớm phát Phật tâm;
Trông lâu thì rễ ăn thâm,
Đòi dù lay lắt khó làm tróc nghiêng.
Biết lo trước là yên vững nhứt,
Để muộn rồi chạy chọt uổng công;
Trong khi muốn lợi qua sông,
2104. Những đồ mang gánh lòng thòng bỏ đi.
Cõi tạm lại gặp kỳ tận thế,
Càng làm cho tàn phế mau hơn;
Người đời nếu chẳng tu nhơn,
Sẽ chôn theo cuộc tẩy trần nay mai.
Chúng sanh khó tránh ngày đại biến,
Trời đất không khỏi chuyện đổi dời;

- Muôn năm sụp đổ nhứt thời,
2112. Giác mê chưa tỉnh là người vô duyên.
Đời nếu được bình yên thật sự,
Ai cũng đều hưởng thọ trường sanh;
Trọn vui trọn sáng trọn lành,
Phật đâu gọi việc tu hành làm chi.
Đời lại chẳng có gì thật cả,
Xác thân còn tan rã bùn lầy;
Hưởng chi các việc bên ngoài,
2120. Cũng là giả nột có ai giữ còn.
Tuổi sống cứ ngày mòn lụn mãi,
Còn ốm đau tai hại nọ kia;
Ghét, thương, được, mất, hợp, lia,
Khổ cho đến chết chưa hề xong chi.
Thế mà chẳng mấy khi nghĩ tới,
Còn tạo ra nhiều nỗi khổ thêm;
Trên đời rồi mãi không êm,
2128. Giữa người thường có thù hềm nhau luôn.
Khiến cho kiếp vô thường càng khổ,
Cũng làm cho mạng số ngắn thêm;
Hết ngày rồi lại kể đêm,
Sống chờ quỷ sứ đến thềm bắt đi.
Bị hành hạ còn gì hơn nữa,
Chịu đọa đày không số đo lường;
Thế mà nghiệp ác còn vương,
2136. Bao giờ ra khỏi con đường trầm luân.
Cõi Phật chẳng tử thân léo hánh,
Thật hoàn toàn một cảnh an vui;
Sao người chẳng chịu đến lui,
Cứ đeo cỡi tạm đây mùi khổ lao.
Lo giải thoát cho mau kéo trễ,
Chậm ngày nào uống phế ngày ni;

- Ngày giờ qua nó mất đi,
2144. Tuổi không chờ đợi chờ trì hoãn tâm.
Giải thoát kiếp trước phạm sớm được,
Sớm khỏi vòng trói buộc hồng trần;
Hoàn toàn Vô quái ngại thân,
Muốn đi tự tại, muốn dừng tự do.
Hết bị việc đời no làm rộn,
Không còn lo ăn bận gây phiền;
Vô thường chúng quỉ đều kiêng,
2152. Vô cùng khoái lạc, vô biên thọ trường.
Việc trước hết là đường giải thoát,
Giải thoát xong phạm xác nhẹ nhàng;
Mặc dù ở cõi thế gian,
Mà không bị sự buộc ràng trần ai.
Dù quả đất đời thay cách mấy,
Mình cũng không động đậy chút nào;
Hoàn toàn vượt khỏi trần lao,
2160. Nhiệm màu trên sức hùng hào thế gian.
Chúng sanh cũng nên sang cảnh ấy,
Để tự mình chủ lấy đời mình;
Lúc nào cũng được quang minh,
Không còn bị lớp trần tình phủ che.
Tiếng phạm tục tai nghe không nhiễm,
Sắc hồng trần không chiếm được lòng;
Đi đâu cũng được thông dong,
2168. Ở đâu cũng được tùy lòng tự do.
Chúng sanh hãy toan lo mau chóng,
Mới kịp kỳ thế mỏng đời tàn;
Đừng chờ đến tiếng nổ vang,
Mới lo tránh né muện màng lăm thay.
Kể sao hết đắng cay sự thế,
Nay thân yêu mai kể ghét chê;

- Một bầu ác khí nặng nề,
2176. Cửa đời vật chất đang mê trong lòng.
Con ơi để mắt trông thì biết,
Cõi thế gian giả thiết ngàn nào;
Thiệt là chỉ ở sắc màu,
Còn trong cốt tủy thì nào thiệt chi.
Thân đã giả còn chi là thiệt,
Tâm không thành mọi việc bất thành;
Giả tâm rồi lại giả danh,
2184. Cả hai đều giả tan tành rất mau.
Toàn là cảnh chiêm bao mơ mộng,
Người vẫn cho cảnh sống bình thường;
Kể sao hết việc đáng thương,
Của người say gục trong trường lợi danh.
Chưa phá được vách thành mê hoặc,
Tất còn mang khổ ách thế gian;
Bị giây oan nghiệp buộc ràng,
2192. Thì là thế giới thanh nhân còn xa.
Chúng-sanh cứ dần dà chưa quyết,
Không khỏi làm uổng mất một đời;
Lần này nếu để cho rơi,
Chìm luôn chớ khó mong trời đầu lên.
Kỳ thi chót muốn nên phải gắng,
Chuyên đồ chiều không xuống huốt đi;
Chúng sanh ái ngại những gì,
2200. Lời khuyên của Phật vân vi chưa làm?
Tuy thế giới bao hàm rộng rãi,
Vẫn nằm trong cái máy thiên cơ;
Chuyển lay trong một phút giờ,
Chúng sanh như cá đem hơ trên lò.
Tai trời đã khiến cho vụn khổ,
Ách nước thêm họa có kém chi;

- Bên nào cũng đủ cánh vi,
2208. Một cơn cắn mổ còn gì lá lông.
Làm chết dễ khó mong làm sống,
Nếu còn mang cái đồng thịt phàm;
Đừng vì cung phụng lòng tham,
Gây ra những cảnh khôn nản cho ai.
Sanh mạng của muôn loài nên trọng,
Người sống như mình sống khác chi;
Cùng nhau chia sẻ an nguy,
2216. Không vì một lý do gì hại nhau.
Giải thoát cảnh khô lao trước hết,
Giải thoát thân sống chết buộc ràng;
Tạo ra Cực Lạc thế gian,
Cho ai cũng có sen vàng đỡ chân.
Việc ấy rất nên cần lo liệu,
Hơn xô nhau ra chịu khổ hình;
Phật là tất cả chúng sinh,
2224. Chúng sinh có sức tạo bình hay nguy.
Muốn làm Phật có chi là khó,
Bỏ tánh phàm tức trở nên ngay;
Trên đời bất luận là ai,
Tu hành chẳng lựa có tài hay không.
Chúng sanh cũng nên đồng ra sức,
Xây dựng lên cõi Phật tại trần;
Hòa bình hạnh phúc trường xuân,
2232. Mọi người sáng suốt hiền nhân một chiều.
Há bao nữ tìm điều giết hại,
Khiến đời thành cái bãi tha ma;
Đâu bằng cùng biết thứ tha,
Tạo nên không khí ôn hòa vui tươi.
Việc báu quý con ơi đã rõ,
Nhớ đem khuyên khắp cả Tây Đông;

- Biết thân cá chậu chim lồng,
2240. Mau lo giải thoát cho xong cảnh trần.
Chớ đợi lúc sóng thần nổi dậy,
Mới ra tay quất cạy không rồi;
Nên lo tránh trước người ơi!
Thời nay dễ chết hơn thời xưa kia.
Bỏ được tánh phân chia sát hại,
Bỏ được lòng ngược đãi thù hằn;
Người nào cũng được hiền năng,
2248. Cõi đời tươi sáng như trăng trong trời.
Đường đạo đức một lời thệ hải,
Chữ từ bi trọn chí sơn minh;
Lời khuyên của Phật đồng gìn,
Tiêu tan cảnh tượng hãi kinh trong đời.
Lòng người tịnh tức thời thế tịnh,
Lòng người an thì cảnh đời an;
Đền như địa ngục thiên đàng,
2256. Cũng do lòng ở thế gian tạo thành.
Há không chọn đường lành để bước,
Tạo dữ chi cho kiếp đọa đày;
Mê man hôn phách xác thây,
Lúc nào cũng ở trong tay tử thần.
Lời chót hết Phật cần nhắc lại,
Cảnh hồng trần sớm giải thoát ra;
Chớ nên chênh mảng dần dà,
2264. Sẽ không kịp hội Long Hoa kỳ này.
Lời vừa dứt hương bay ngào ngạt,
Mình nhẹ bung như trút hồi nào;
Cảm ơn Đức Phật dường bao,
Khiến lòng đây bắt nghẹn ngào nhỏ sa.
Mượn bút mực kể ra từ đoạn,
Cho gần xa hiểu đặng lời vàng;

Ngõ hầu tỉnh giấc mê man,
2272. Chạy ra khỏi cái nhà đang cháy bùng.
Có đọc đến xin đừng bỏ lãng,
Hãy xét suy mỗi đoạn trong này;
Rán tìm cho được mỗi dây,
2276. Để mà cởi mở kiếp này cho ra.

Viết xong tại Đông Kinh.
Thanh Sĩ.
(Ấn Bản Hiệu chính năm 2007)

Ghi Chú:

(1) có bản ghi là ‘thốt lên thêm’,